Cumhuriyet

ÖLÜMÜNÜN 50. YILINDA

YUNUS NADİ

PARASIZ
ÖZEL EK

28 HAZİRAN
1995

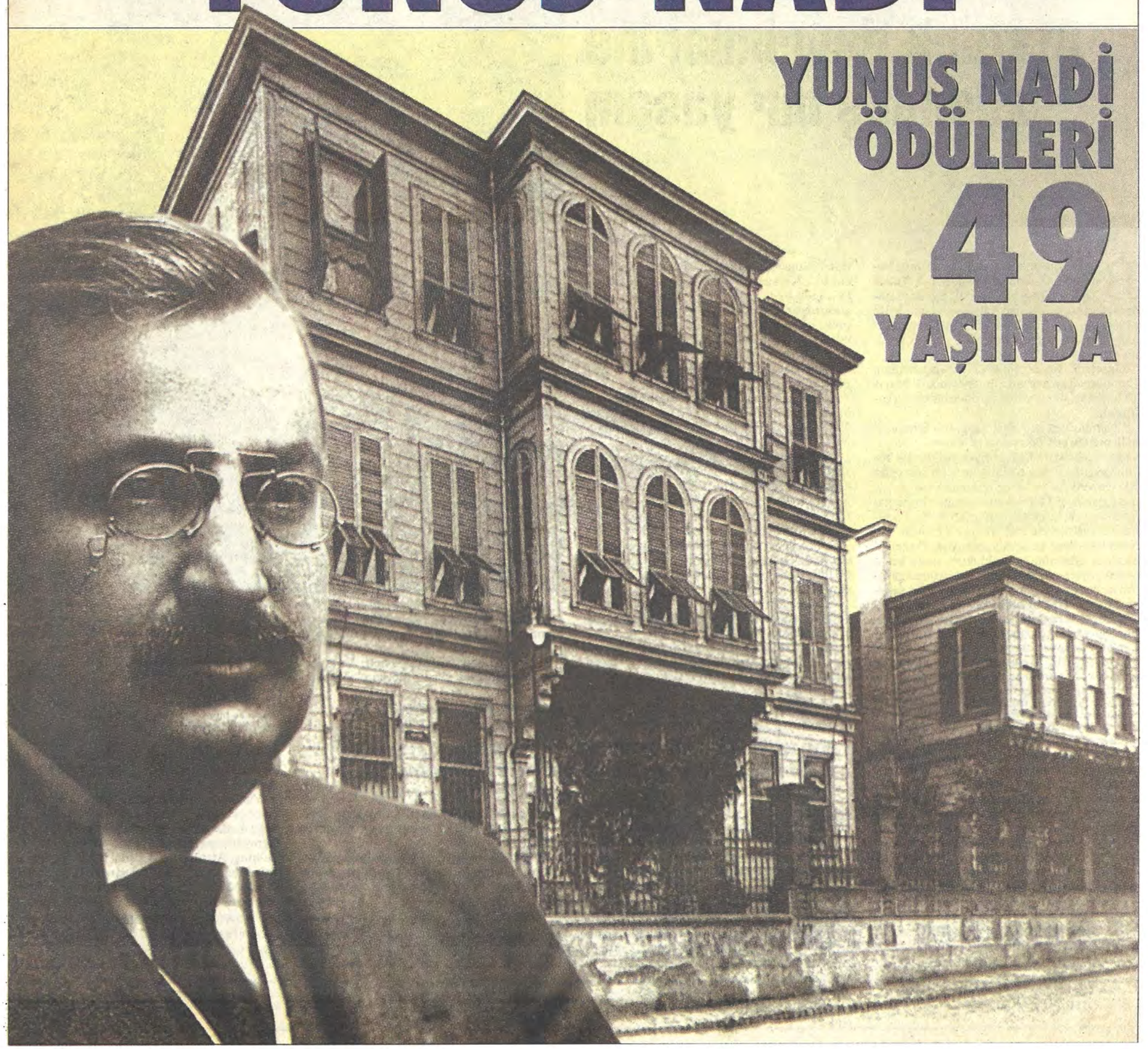

YUNUS NADİ ÖDÜLLERİ 49 YAŞINDA

ÖLÜMÜNÜN 50. YILINDA YUNUS NADİ

Cumhuriyet'e ve Atatürk devrimlerine adanmış bir yaşam

ŞÜKRAN SONER

Bugün, gazetemizin kurucusu **Yunus Nadi**'nin ölümünün 50.yıldönümü. **Yunus Nadi Abalıoğlu** gazeteciliğe genç yaşında başlamış, sınırsız bir vatan sevgisini, Milli Mücadele'ye, Cumhuriyet'e, aydınlanmaya olan inancını katarak, ömrünün sonuna kadar bu mesleğe bağlı kalmıştır.

Gazeteci Yunus Nadi'yi yorumlamadan, Cumhuriyet gazetesinin ilk sayısında, 7 Mayıs 1924 tarihli sunuş yazısı ile önce tanımaya çalışalım:

"Cumhuriyet'in siyasi programı isminden belli olduğu gibi onu yayınlayanların siyasi hayatları da bellidir. Cumhuriyet Türkiye'de büyük kavgalarla elde edilmiş tarihi bir sonuçtur. Biz elde edilen bu amaç uğrunda fiilen çalışmış insanlarız. Memlekette bu muzaffer ve galip fikrin çok kuvvetli taraftarları vardır. Cumhuriyet memlekete mal olmuş bir fikirdir. Biz onun temsilcisi ve koruyucusuyuz. Bu temel düşünce gözönünde tutulduktan sonra kesin olarak söyleriz ki gazetemiz ne hükümet gazetesi ne de parti gazetesidir. **Cumhuriyet sadece Cumhuriyet'in bilimsel ve yaygın ifadesiyle demokrasinin savunucusudur. Cumhuriyet ve demokrasi fikir ve esaslarını yıkan ve yıkmaya çalışan her kuvvetle mücadele edecektir. Memlekette her anlamı ile gerçek bir demokrasi kurulması için gazetemiz bütün varlığı ile çalışacaktır. Memlekette halkın halk tarafından halk için idaresi bizim idealimizdir. Ve biz yalnız bu idealin esiriyiz. Başka hiçbir kuvvetin değil. Cumhuriyet'in teknik amacı, yurdun en güzel ve en mükemmel gazetesi olmaktır... Bize göre gazete, sahiplerinin değil, okuyucunun malıdır. Okuyucu herşeyden önce gazetesinde tarafsız ve önyargılara göre yorumlanmamış haberler görmek ister...Bizde şimdiye kadar gazeteler yalnız belirli bir sınıf erkekler için çıkardı. Halbuki aile içinde genç, ihtiyar, kadın, erkek ve çocuk, her sınıftan ve her yaştan insanlar vardır...Gazete her bireyin ihtiyaçlarına cevap vermelidir. Buna göre sayfa ve sütunlarımız olacaktır... Kısacası Cumhuriyet tam anlamıyla çağdaş ve eksiksiz bir gazete olmayı amaç edinmiştir. Küçükten başlayıp büyüğe gitmek, günden güne daha olgun bir şekilde çıkmak, sonra küçülmekten daha iyidir. Bundan dolayı da okuyucular gazetemizi hergün biraz daha gelişmiş, biraz daha güzelleşmiş bulacaklardır."**

Yunus Nadi'nin kısa bir yaşam öyküsünü, ölüm haberinin ilk duyurulduğu 29 haziran 1945 tarihli Cumhuriyet Gazetesinden aktaralım:

"Üstad Yunus Nadi 1880'de Fethiye kasabasında doğmuştur. Abalızade Hacı Halil Efendi'nin oğludur. İlk tahsilinden sonra Rodos'a gitmiş, merhum Ahmed Mithat ve merhum Ebüzziya'nın Rodos'ta sürgün oldukları sırada ileri bir zihniyetle kurdukları Süleymaniye medresesinde okumuş, bu medreseyi bitirdikten sonra İstanbul'a gelerek bir müddet Galatasaray Lisesi'ne ve hukuk mektebine devam etmiştir.

Gazetecilik ve muharrirlik hayatına atılışı 1900 senesinden başladığına göre, bu hayatı 45 sene kadar devam etmiş bulunuyor.

Onun gazetecilik hayatına atılması üzerine Abdülhamid'in istibdadı ile savaşa girmesi adeta bir olduğundan, 1901'de İstibdat aleyhinde çalışan gizli bir cemiyete katılmak suçu ile üç sene hapse mahkum edilmiş ve Middilli kalesine gönderilmişti. Daha sonra memleketine dönen Yunus Nadi, 1908'de Meşurtiyet'in ilanına kadar orada kalmıştır.

İstanbul'a gelen Yunus Nadi İkdam ve Tasviri Efkar gazetelerinde muharrirlik etmiş, Tasviri Efkar'ın yazı işleri müdürlüğünü yaparak memleket gazeteciliğine birçok yeniliklerin girmesine saik olmuştur.

1910'da Selanik'te çıkan Rumeli gazetesinin başmuharrirliğini yapan merhum, Meşrutiyet'in ikinci seçim devresinde Aydın mebusu olmuş ve Tasviri Efkâr'ın başmuharrirliğini de deruhte etmiştir.

Birinci dünya harbinin sonuna kadar bu vazifeleri ifa eden Yunus Nadi, meş'um mütarekeden önce 'Yeni Gün'ü kurmuş ve bunu bir müddet İstanbul'da çıkarmağa muvaffak olmuş ise de, işgal devletlerinin aman vermeyen takibatı karşısında düşman eline düşmemek için ve memlekete daima faydalı olmak arzusu ile bir müddet gizlenmiş, daha sonra ilk fırsatta Anadolu'ya geçerek milli hareketi kuranlarla elele vermiş ve ilk fırsatta Yeni Gün'ü Anadolu'da kurarak orada milli hareketin dili halinde neşre başlamış, sonuna kadar milli savaşımızı desteklemiş, heyecanlandırmış, bütün kafası ile ve ruhuile beslemiştir. Kendisi bütün bu devrede Büyük Millet Meclisi üyelerindendi ve memleketin bütün savaş ve kurtuluş hızını kalemile canlandıran bir varlıktı.

Yunus Nadi, zerre kadar yorulmadan senelerce çalışmış, her mahrumiyete ve her yoksulluğa katlanarak yokluktan varlık yaratmağa uğraşmış, memleketin sesini yükselttikçe yükseltmiş, Atatürk'ün 'Düşmanı haremi ismetimizde boğacağız' sözünü temel tutarak her gün bu sayhayı ufuklarda çınlata çınlata en nihayet

Yunus Nadi, zerre kadar yorulmadan senelerce çalışmış, her mahrumiyete ve her yoksulluğa katlanarak yokluktan varlık yaratmağa uğraşmış, memleketin sesini yükselttikçe yükseltmiştir.

Cumhuriyet

İmtiyaz Sahibi: **Berin Nadi**

Genel Yayın Yönetmeni: **Orhan Erinç** ● Genel Yayın Koordinatörü: **Hikmet Çetinkaya** ● Yazı İşleri Müdürleri: **İbrahim Yıldız** (Sorumlu), **Dinç Tayanç** ● Özel Ek Koordinasyon: **Deniz Som, Fikret Dağlıoğlu** ● Tasarım: **Uygar Eremektar** ● Sayfa Yapım: **Nedret Tezcan**

Yayımlayan ve Basan: Yeni Gün Haber Ajansı, Basın ve Yayıncılık A.Ş. Türkocağı Caddesi No:39/41 Cağaloğlu 34334 İstanbul

onun gerçekleştiğini görerek, bütün Türk milletile birlikte bahtiyar olmuştur.

Türk milletinin Kurtuluş Savaşı bitmiş ve inkiılap savaşı başlamıştı. Yunus Nadi, inkılap savaşına da kurtuluş savaşı kadar önem verdiği ve ikisinin birbirini tekmillediğini bildiği için daha büyük bir sancak açarak bu yeni savaşa iştirak etmek istemiş ve onun için 7 Mayıs 1924 günü İstanbul'da Cumhuriyet'i neşre başlamıştır. Cumhuriyet bir taraftan Türk inkılabının aydınlığını yayıyor. Türk Milletinin birliğini korumak ve sağlamak için çalışıyor, diğer taraftan da Türk gazeteciliğini hamle hamle yükseltiyor ve ona eşi görülmemiş feyizler ve terakkiler sağlıyordu.

Yunus Nadi bir taraftan Büyük Millet Meclisinde teşrii vazifelerini, diğer taraftan Cumhuriyet'in başyazarlığını gıptaya değer bir intizam ve ciddiyetle yapmış, dünyanın bütün büyük meselelerini yerli yerinde incelemek için seyahatler etmiş, gazetesine milletlerarası haysiyet ve değer vermeğe muvaffak olmuş: sözü saygı görür, mütalaasına kıymet verilir bir başyazıcı olarak temayüz etmiş: gazetecilik mesleğini yükseltmek için gazete arkadaşlarını kollarından tutmuş, onlara ihtiyaçlarından çok üstün müreffeh bir hayat yaşatmak için hiç bir yardımı esirgememiş, velhasıl daima hayırla anılmasına, daima sevgi ve saygı görerek kalblerde yaşamasına hizmet edecek büyük müesseseler kurmuştur.

Onun en büyük muvaffakiyeti de bu memlekette her biri ayrı ayrı birer değer olan dört evlad bırakarak ve bunların hepsini, çok kıymetli ve aziz eşile birlikte dilediği gibi yetiştirmek, hepsinin de mürüvetini görmektir. Erkek evlatlarının ikisi onun hayatında müesseselerinin başına geçmiş ve babalarının en hayırlı halefi olduklarını isbat etmişlerid. Kerimeleri de birer güzide aile kurarak memleket ve vatana hayırlı evlatlar yetiştirmekle onu hayatında bahtiyar etmiş bulunuyorlar.

Ne yazık ki bu bahtiyarlık uzun sürmemiş ve merhum üstad, son hastalığından kurtularak olgunluk çağını aziz evladları ve müesseseleri içinde geçirip, memleket ve millete en büyük verimlerini vereceği sırada, ölümün amansız pençesinden kurtulamamıştır.

Cumhuriyet en matemli gününü yaşadığı için bugün aziz okurlarımıza ancak bu kadarını söyleyebiliyoruz.

Burada merhum büyük üstadın, aziz ve vefakâr eşi ve her zaman olduğu gibi bilhassa aylardanberi gece gündüz can yoldaşı olan refikasına, sayın kerimelerine ve damadlarına, kıymetli iki oğlu Nadir Nadi ve Doğan Nadi'ye, Cumhuriyet ailesine ve bütün okuyucularımıza taziyetlerimizi sunarız."

Cumhuriyet'in öyküsü

Yunus Nadi ve Cumhuriyet'in öyküsünü, kimi dönemeçlerden anılarla sizlere iletmeye çalışalım...

Sakarya Meydan Muharebesi öncesinde "Ankara'nın tahliyesi"ne gerek görüldü. Yeni Gün gazetesi de Kayseri'ye taşındı. Gazete sahip ve başyazarı Yunus Nadi, Ankara'dan ayrılmadı. Ama yazıişleri müdürü Kemal Salih'e (Sel) bir zarf verdi. Yazıişleri müdürü 22 yaşındaydı. Üzerinde "Salih Bey'e talimatnamemdir"yazan zarfı açtı. Her zorluk göz önünde tutularak madde madde yazılmış sekiz on sayfalık notları dikkatle okudu. İki maddenin

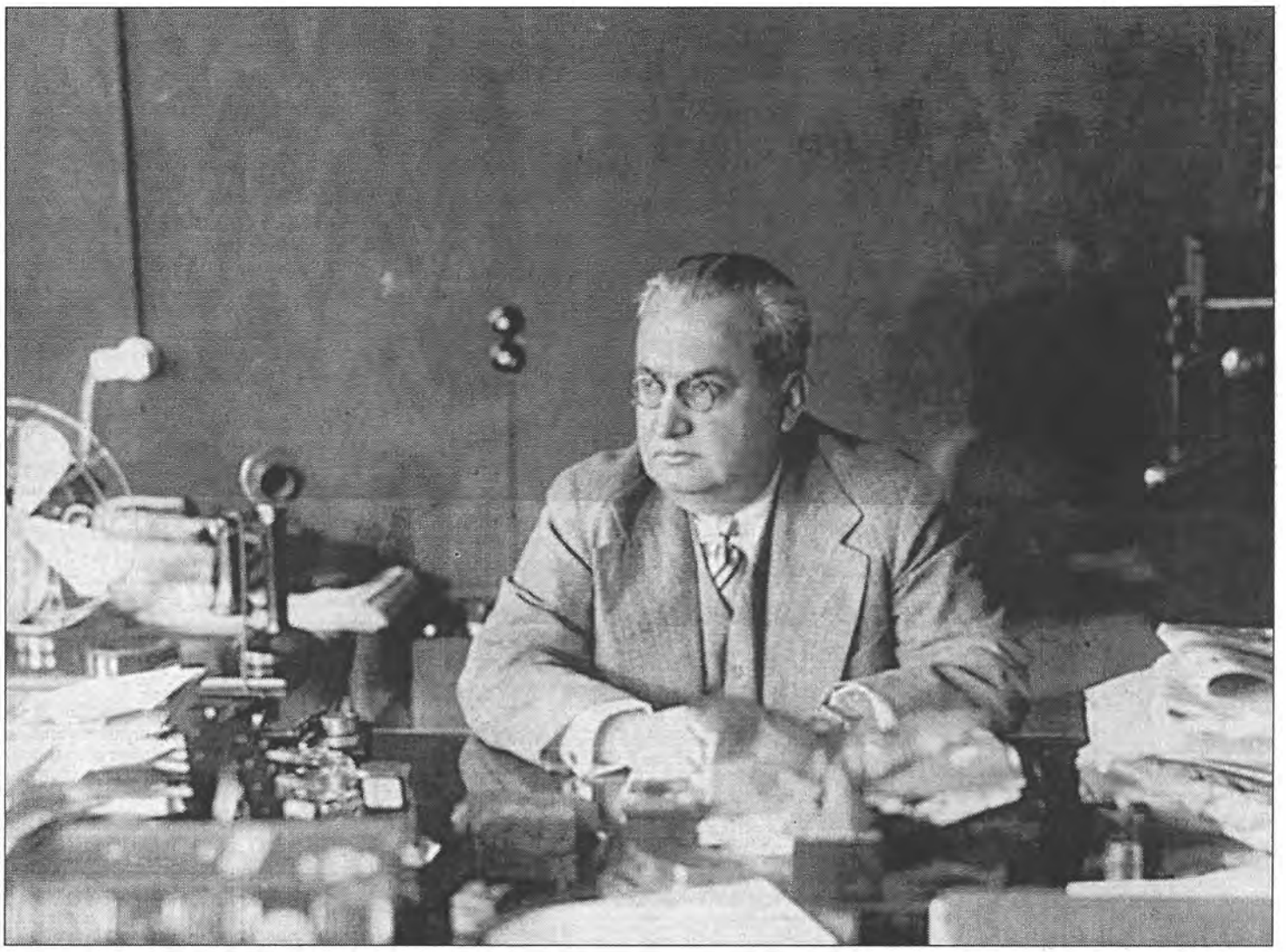

altını çizdi:

"Gazetenin hattı hareketi: Misak-ı Milli hudut ve hukukunun behemal istihsal edileceği(sağlanacağı) hakkında çok derin bir kanaat ve imana sahip olması ve o kanaat ve imanı bütün kuvvetiyle tecelli ettirmesidir. (göstermesidir.)"

Ne var ki bu kutsal görevi yaparken Yeni Gün, o koşullarda bile eleştiri görevini yerine getirecektir. "Salih Bey'e talimatname"de bu işlev de vurgulanıyor:

"... Eksik cihetlerin tenkidinde de tereddüde mahal görülmemelidir. Hususile (özellikle)icraat hükümete ait olunca onda bihakkın gözüpek davranılmak icabeder."

Yunus Nadi, İstanbul'dan 1920 nisanının 2. günü gizlice ayrılmış, Ankara'ya ulaşmıştı. Gazetenin yayınevi olarak Karaoğlan Caddesi'nde hapishaneye bitişik bir ahşap ev bulunmuş, alt kattaki odaya elle çalıştırılan bir köhne baskı makinesi konmuştu. Ancak mürettip yoktu.

Enver Behnan Şapolyo, 20 Ağustos 1945 tarihli Cumhuriyet'te o günleri şöyle anlatıyor:

"Ankara'da Vilayet matbaasında yerli birkaç ihtiyar mürettip vardı. Bunlar akşam ezanından sonra eşeklerine binerek bağlarına gidiyor, gece çalışmayı kafalarına sığdıramıyorlardı. O zaman Matbuat Müdürü Umumisi (Basın Genel Müdürü) Muhittin Birgen olmuştu. İstanbul'da gizli surette çalışmaya başlamış bulunan "M.M."grubundan mürettip istenildi. Fakat kimse Babıâli'yi bırakıp, Ankara'ya gelmedi. Yalnız Ahmet adında bir mürettip geldi. Bu mürettip muallim yapılarak yerli çocuklara mürettiplik öğretildi. İşte bu mürretiplerden bir kısmı Hâkimiyet-i Milliye gazetesine bir kısmı da Yeni Gün matbaasına verildi." Nadir Nadi o günleri bir çocukluk anısıyla şöyle aktarıyor:

Yunus Nadi, inkılap savaşına da kurtuluş savaşı kadar önem verdiği ve ikisinin birbirini tekmillediğini bildiği için daha büyük bir sancak açarak bu yeni savaşa iştirak etmek istemiş ve onun için 7 Mayıs 1924 günü İstanbul'da Cumhuriyet'i neşre başlamıştır.

"1921'de Sakarya Savaşı'nın en yoğun günleriydi. Yeni Gün'ün matbaası Ankara'dan Kayseri'ye taşınmıştı. Pek külüstür, ilkel bir şeydi. Kolla çevrilen bir makineydi. Ben o zaman 12 yaşındaydım. Matbaadakilere yardım ediyordum. Bir keresinde kola asıldım, çevirmeye çalıştım, derken hoop..Ben de merdaneyi çeviren kolun hareketiyle makinenin üstünden bir takla atıp kâğıtların üstüne düşüverdim."

Yine Enver Behnan Şapolyo, bir anısında şöyle diyor:

"Makinenin kollarını çevirmek için ancak eski devirlerde değirmen kolu döndürtülen esirler lazımdı. Bu ağır işe kimse dayanamıyordu.. Sokaktan güçlü kuvvetli hamallar bulundu. Bunlar sıra ile birer saat kolu çevirdikten sonra, (ben bu işi yapamam) diyerek kaçarlardı. Gazetenin bir yüzü basılmış, diğer yüzü kalırdı. Daha sonra mürettipler kolu çevirirler, onlar yorulunca muharrirler gelir, nihayet iş başmuharrire kadar dayanırdı. Böyle zorluklar içinde Yeni Gün ancak (sabah gazetesi olarak) ikindi vakti çıkabilirdi." Yunus Nadi, Yeni Gün'ü 1918'de çıkarmaya başlamıştı. Mütareke yıllarıydı. İngilizler, ulusal davayı savunan bu gazeteyi sık sık kapatıyorlardı. Mustafa Kemal Paşa Samsun'a çıktıktan sonra Yunus Nadi Anadolu'ya kaçtı. Bu işi yapmasaydı yakalanıp Malta'ya sürülmesi işten değildi.

1919'da Damat Ferit Hükümeti, İttihatçı bütün liderleri tutuklamıştı. Yunus Nadi de bu arada tutuklanmış, Bekirağa Bölüğü'ne gönderilmiş, ama birkaç hafta sonra serbest bırakılmıştı. Ancak yeniden bütün yurtseverleri tutuklamak eğilimi, zamanın yönetiminde ağır bastı. Çok kişi gibi Yunus Nadi de gelişmeleri yakından izliyordu. Yeni Gün zaten çıktığı günden beri "Anafartalar kahramanı" Mustafa Kemal Paşa'yı tutuyordu. Anadolu'da direniş ya-

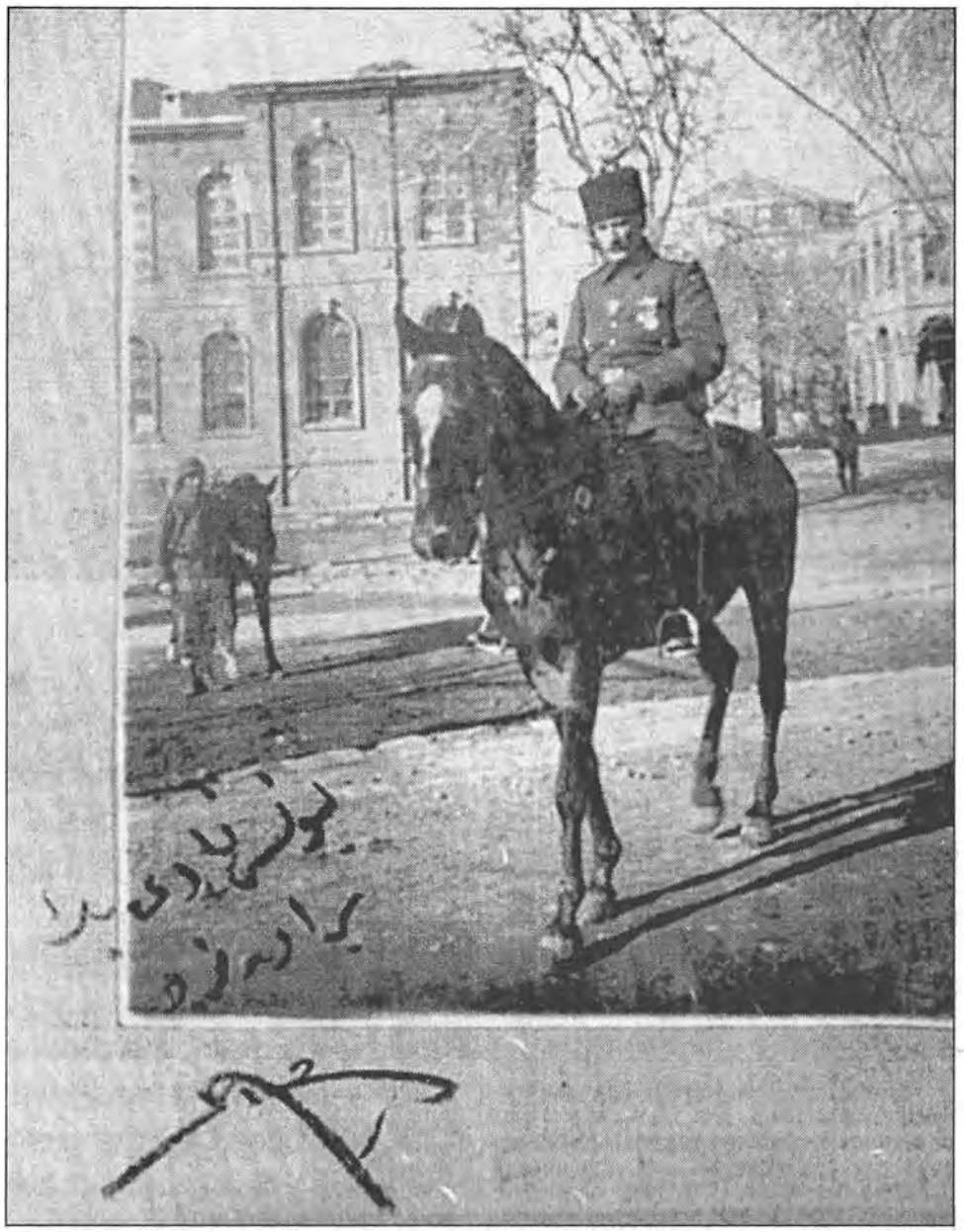

Mustafa Kemal Atatürk'ün Yunus Nadi'ye imzaladığı fotoğrafı...

ratmakla kurtuluşun gerçekleşebileceği umudu vardı.

İngiliz polisini atlatan Yunus Nadi, Ankara'ya yöneldi. Yunus Nadi ile birlikte Anadolu'ya yönelip, Ankara'da yayına başlayan Yeni Gün'ün adı cumhuriyet devriminden sonra Atatürk'ün isteğiyle Cumhuriyet'e dönüşecek ve İstanbul'da yayınlanmaya başlayacaktır.

Anadolu'da Yeni Gün

Ankara'da Karaoğlan Caddesi'ndeki eski ahşap evin alt katındaki bir odada elle çevrilen köhne baskı makinesinde her gün 2500 adet Yeni Gün basılıyordu. Kâğıdın iki yüzü ayrı ayrı basıldığından bu 5000 baskı demekti.

Bir gazetenin tirajıyla bağıntılı olmayan önem ve ağırlığa sahip olduğunu kanıtlayan en çarpıcı örnekler "Milli Mücadele Basını"nda görülür. En ilkel koşullarda yayımlanan Anadolu gazeteleri, hem halkla iletişimi yoğunlaştırıp direnişin kamuoyunu yaratıyor, hem bütün dünyaya bağımsızlık savaşının sesini duyuruyordu.

"Hâkimiyet-i Milliye" ve "Yeni Gün" koleksiyonları, Milli Mücadele'nin en canlı belgeleridir.

Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi Atatürk özel sayısında Dr.Uygur Kocabaşoğlu'nun Yeni Gün gazetesine ilişkin bir incelemesi (sayfa 179-203),"Milli Mücadele'nin sözcülerinden: Anadolu'da Yeni Gün" başlığı altında yayımlanmıştır.

Şükrü Kaya'nın dediği gibi "Gazi Mustafa Kemal'in Yeni Gün'ü okumadan yatmadığını ve bazı kere de makaleleri basılmadan telefonla dinlediğini bilenler çoktur."

Böyle bir gazetenin nitelikleri nedir?

"Gazetenin siyasal çizgisinde başlıca dört eğilim görülür. 1) Kurtuluş Savaşı'nın haklılığına ve zafere olan kesin inanç. 2) Saltanat ve hilafete karşı tutum. 3) Emperyalizme karşı ve sosyalizme yatkın bir eğilim. 4) Uluslararası planda mazlum milletlere, ulusal planda ise çalışan insanlara (amele ve köylü) yakın bir tutum."

Gazetenin bu tutumunda Dr. Kocabaşoğlu'nun saptamasına göre "Cephelerdeki gelişmeler, emperyalist ülkelerin Türkiye'ye karşı tutumları, Türk-Sovyet ilişkilerindeki iniş- çıkışlar, iç siyasal yaşamın akışı, Mustafa Kemal'in direktifleri" nedeniyle kimi değişimler de görülmüştür. Ancak Ulusal Bağımsızlık Savaşı'nın coşkulu bayrağı Yeni Gün, antiemperyalist çizgiyi hiç sapmadan sürdürmüştür.

Cumhuriyet'e ve Cumhuriyet gazetesine doğru

Cumhuriyet'i anlamak için 3 Eylül 1918'de İstanbul'da, 9 Ağustos 1920'den sonra da Ankara'da, 11 Mayıs 1924'e kadar yayımlanan Yeni Gün'ü anlamak gerekiyor. Ulusal Bağımsızlık Savaşı'yla Atatürk devrimleri nasıl bir bütünsellik içinde kavranabilirse, Yeni Gün ile Cumhuriyet de bir bütünün parçalarıdır.

Ulusal Bağımsızlık Savaşı "zafer"le sona ermişti, ama bitmemişti.

Askeri zaferin sonuçlarını sıfıra indirgeyebilecek iç güçler ülkede büyük ağırlıklar taşıyorlar, emperyalistlerle işbirliğini sürdürmek istiyorlar, İstanbul ve Babıâli çevresinde odaklanıyorlardı. Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya muhalefet azımsanacak gibi değildi. Eğer askeri başarı, siyasal, hukuksal, toplumsal ve ekonomik devrimlerle tamamlanamazsa, geriye dönüş olasıydı.

Devrim gerekiyordu

Ve devrim gerçekleşiyordu.

7 Mayıs 1924'te çıkan Cumhuriyet'in ilk sayısında Yunus Nadi'nin iç dünyasını yansıtan ilginç yazısı, takvim yapraklarını geriye doğru koparak bizi o günlerin duygularına sürüklüyor:

"Ben İstanbul'dan 1920 nisanının ikinci günü ayrılmıştım. O zaman burada Yeni Gün yayınlanıyordu. O zaman giderken bir gün İstanbul'a yeniden ve zaferle geleceğimize inanıyordum.

Hatta bu amaçla Yeni Gün idarehanesi olan binayı iki yıldan uzun bir süre daha kirada tuttum. Şimdi ise dönme inancım gerçekleşmiştir. Fakat görüldüğü gibi bugün gazete olarak İstanbul'dan okurlarıma Yeni Gün'ü değil, Cumhuriyet'i sunuyorum. Demek ki arada büyük devrimler meydana gelmiştir. İtiraf etmeye mecburum ki bu devrimlerin büyüklüğü ve yüceliğini kendim bile şimdi daha iyi anlamış ve daha çok hayrete düşmüş durumdayım. O kadar ki, zaman zaman kendimi gerçeğin ve hayalin büyük savaşına bırakmaktan alamıyorum.

Özellikle olayların içinde yüzmüş olmanın verdiği şaşkınlıkla şu yakın geçmişin müthiş ve büyük safhalarına karşı adeta sudan çıkmış balık durumunda bulunuyorum. Bu kadar az zamana, bu kadar büyük devrimler sığabilir mi? Acaba dört-beş yıl süren baştan başa rüyalarla dolu bir uykudan mı uyandım? Yoksa gerçekleşmiş rüyalar karşısında mı bulunuyorum? Canım daha dün şu İstanbul'un limanını yabancı ve düşman gemileri, sokaklarını, kışlalarını, evlerini yabancı ve düşman askerleri doldurmuyor muydu? Canım daha dün bu İstanbul değil miydi ki sokaklarında İngiliz kırbaçlarından ve palikarya kabadayılarından geçilmiyordu? Canım, şu Cumhuriyet'e yönetim merkezi yaptığım bina bile daha dün İngiliz ve Fransız zabıtasının İstanbul'a zulüm yağdırdığı ve dayak altında Türk öldürdüğü yer değil miydi?"

Yunus Nadi, bu yazısında "devrimler"den söz açıyordu. Devrimler sürgit 1920'leri ve 1930'ları kapsayacak, Cumhuriyet gazetesi Atatürk devrimciliğinin güçlü bir yayın organı olacaktı.

29 Ekim 1923'te ülkede Cumhuriyet ilan edilmişti. Cumhuriyet gazetesi bu büyük devrimden 7 ay sonra çıkmıştır.

Yunus Nadi Büyük Millet Meclisi'nde, Cumhuriyet devrimlerinin ateşli bir savunucusuydu. Cumhuriyet yönetiminin Büyük Millet Meclisi'nde onaylandığı gün, Yunus Nadi, Anayasa Komisyonu Başkanı olarak, yeni rejimin adının konduğu anayasa değişikliğini kürsüden açıklamış ve savunmuştu.

Mecliste ve Meclis dışında Cumhuriyet'in ilanına karşı olanlar oldukça güçlüydüler. Babıâli basını hemen tümüyle tutucuların rayındaydı.

27 Ekim 1923'te Fethi Okyar başbakanlıktan çekilmişti. Yeni kabine için her türlü kombinezonlar yapılıyor, ikircikli ortam sürüyordu.

29 Ekim 1923 pazartesi sabahı Büyük Millet Meclisi toplandı.. "Türkiye devletinin şekli hükümeti Cumhuriyet'tir" diye rejimi vurgulayan yasa değişikliği okundu. Sonra ilk sözü Anayasa Komisyonu Başkanı Yunus Nadi alarak şunları söyledi:

"... Arkadaşlar, Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi ile Teşkilatı Esasiye ile Şarkta yeni ve mühim bir devlet kurmuştur...Türk milleti (ben varım) ve (devlet benim) diye bütün dünyaya bunu ilan etti.. Teşkilatı Esasiye Kanununun(Anayasanın) birinci maddesine bir fıkra ilave ediyoruz. Birinci madde şöyledir:

"Hâkimiyet, kayıtsız şartsız milletindir. İdare usulü, halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil idare etmesi esasına müstenittir (dayalıdır)" Madde buydu. Zaten bunun zımnında(altında saklı bulunan) şu fıkrayı ilave etmiş bulunuyoruz: "Türkiye devletinin hükümet şekli Cumhuriyet'tir."

Yunus Nadi Meclis'te konuşuyor

Şimdi de Anayasa Komisyonu Başkanı Yunus Nadi'nin Meclis'teki konuşmasından bir bölümü aktaralım:

"Genel savaşın bitiminden sonra yapılan Mondros Mütarekesi'ni imzalayanlar, Türk'ün yaşantısına artık son verdiklerini sanırken, Türk milleti eski devlet kuruluşlarını onların ellerine bırakarak Birinci Büyük Millet Meclisi'ni kurdu.

Şeklinin önemi yoktu.

Fakat bununla bütün dünyaya 'ben varım' ve 'devletim' diye ilan etti. İşte Anayasamız, Türk Devleti'nin bu davranışının anlatımıdır. Bunu yapan Birinci Büyük Millet Meclisi'dir. İkinci Büyük Millet Meclisi de, şimdi bir bölümünü teklif ettiğimiz ve öteki bölümünü sırası gelince onayınıza sunacağımız değişiklikler ve tamamlamalarla kurduğumuz temeli güçlendirip yükseltecektir.

Sunduğumuz teklif, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti'nin uluslararası sahip olduğu adın belirtilmesinden ibarettir.

Çünkü uluslararası alanda belli olan adlardan birinin alınması gereklidir. Egemenliği kayıtsız ve şartsız ulusa veren, ulusa kendi kendine yönettiren hükümet şeklinin adı Cumhuriyet'tir.

Bundan ötürü gerçek adımızı almak üzere, bunu Anayasamızın birinci maddesine, anlamı zaten bu maddenin içinde bulunan bir fıkra ile ekliyoruz." ◀

Yunus Nadi ile tarihten yapraklar

Yunus Nadi, Kurtuluş Savaşı sırasında Ankara'da siyasal yaşamın en ilginç ve gerilimli olaylarının içinde yaşarken, gazeteciliği bırakmıyordu.

Meclis'te çeşitli nedenlerle ortaya atılan tartışmalarda Yunus Nadi, Atatürk'ün fikirleri yörüngesinde ateşli militan kimliğiyle davranıyor, Osmanlı devletinin kalıntılarını korumak istcyenleri eleştiriyordu. Yunus Nadi'nin bu alandaki çalışmalarına, Atatürk'ün Söylev'inde sayfalar boyu işaret edilmiştir.

Bir gazetenin tarihçesiyle bir devletin tarihi kuşkusuz ayrı ayrı şeylerdir. Ne var ki, Yeni Gün ve Cumhuriyet'in tarihçeleri, Ulusal Bağımsızlık Savaşı'yla Cumhuriyet devrimi ve devletin tarihiyle eşzamanlı ve eş anlamlı bir süreç içeriyor.

Bu sürecin devrimlerle süren aşamaları vardır. Cumhuriyet gazetesi, devrimler savaşımının bayrağını elinden hiç bırakmamıştır. Gazetemizin anlamı, "devrim ve demokrasi" savaşımının gün gün yürümesiyle pekişiyor.

Daha geniş bir kapsamda buna çağdaşlaşma savaşımı da denebilir. İlk sayıda belirtildiği gibi, gazetenin haberleri yansız ve nesnel bir biçimde yayımlansa da yorumları, "bağımsızlık, demokrasi, devrim kavramlarının ışığında, gerçekleri, doğru yolu aramaya, aydınlanmaya" yöneliktir."

Yunus Nadi'yi anarken, tarihten kimi yaprakları, Yunus Nadi'nin kaleminden, ya da yakından tanıyanlardan birkaç cümlelik alıntılarla çevirmeyi sürdürelim.

"Başyazarımız Yunus Nadi Bey, dün Cumhuriyet müessesesinin bahçesindeki Gazi anıtı açılmadan evvel şu nutku söylemiştir:

... İlk on senelik hayatımızı istikbale nakledecek bir eser olmak üzere biz Büyük Gazi'nin daima ve daima yüksek şahsiyetini kendi evimizin bahçesi içinde itina ile hazırladığımız yüce mevkiine oturttuk. Memlekette iyilik ve yükseklik namına ne varsa hep onun eseri olduğu gibi on senedir tesis ve idare ettiğimizi biraz öğünerek arzettiğimiz Cumhuriyet gazetesi de hakikatte onun eseri ve onun yolunun yolcusudur.

Şükran hatırası olarak vücuda getirdiğimiz bu eserin küçük birşey olduğunu itiraf ederiz. Fakat onu ortaya koymak üzere kalplerimizi dolduran hürmet ve muhabbet çok büyük ve sonsuzdur." (2 Eylül 1934 Cumhuriyet)

"... Beni o yetiştirdi. 27 senelik meslek hayatım münhasıran onun yanında geçti... Yunus Nadi'ye göre gazetecilikte muavaffakiyetin sırrı fikirde samimiyet ve teknikte mükemmeliyet sözleriyle hülasa olunabilir...

... Üniversitelerimiz, şayet günün birinde bir gazetecilik şubesi açacak olursa, orada ihdas edilecek kürsülerden biri Yunus Nadi'nin hayatı olmak lazımdır. Onun gazetecilik hayatı baştan başa mücadele ile geçmiş, fakat her mücadelesi bir inkilap hareketiyle müvazi ve müspet olarak yapılmıştır. Bugünün olduğu kadar yarının da gazetecileri için, bu 47 senelik üstad gazetecinin hayat ve telakkilerinden alınacak ders pek çoktur.

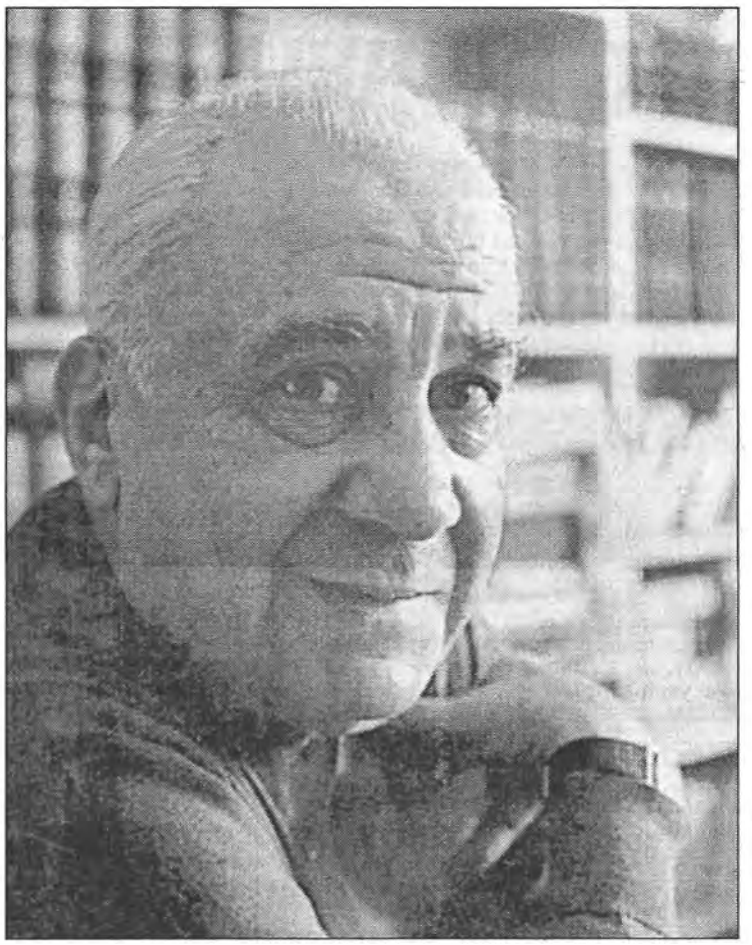

Yunus Nadi, asla iki cepheli bir gazeteci olmamıştır. Akidelerine daima sadık kalmış, hükümete veya efkarı umumiyeye hoş görüneceğim diye fikirlerinden fedakarlık etmeyi aklına bile getirmemiştir. Ona göre gazete halkın hissiyatına hürmetkar olmak zaruretindedir, çünkü kuvvetini halktan alır. Fakat halkı aldatan bazı neşriyatla halkın yanlış istikametlere sevkedildiği görülürse hakiki gazetecinin vazifesi halka doğru yolu göstermek ve bu yol üzerinde ısrarlı durmaktır...

Ölürken gözleri arkada kalmadı. Memleketine bir gazetecinin yapabileceği hizmetlerin en büyüğünü yapmış olarak gidiyordu.." (Kemal Salih Sel 22-23 Ağustos 1945 Cumhuriyet)

"Günlük siyasi ihtirasların Türk gençliği ile oynamaya kadar ileri gittiğini ve gençliğimizin miskin mücadelelere karıştırılmak istendiğini görüyoruz. Türk gençliği bu oyuna gelmez, gelmemelidir. Hususile Cumhuriyet Türkiyesinin gençliği. Evet, hususile büyük emanet kendisine tevdi olunmuş olan bu gençlik, sokak politikacılarının uyandırdıkları her havaya uyacak bir hafiflik göstermekten uzak kalmayı daima bilecektir... Ey Türk genci, aç kalmak pahasına dahi olsa daima hakikat aşkı rehberin olsun." (Yunus Nadi, 14 Ekim 1930 Cumhuriyet)

Ve ölümünün ardından 30 Haziran 1945 tarihli Cumhuriyet'te yayınlanmış, dönemin kimi gazeteci ve aydınlarının kalemiyle Yunus Nadi'yi anlatan satırlardan alıntılar:

"Bir mücadele devrinde yetişen ve mücadele içinde yaşayan bir adamın dostları kadar düşmanları da olur. Hep gideceğiz. Arkada vatan için bir hizmet teşkil edebilecek bir çalışma hamulesi bırakabilmişsek vazifemizi ifa etmiş sayılabiliriz. Yunus Nadi bu hizmeti yapmıştır. O hakiki bir kayıptır. Yeni nesiller onun yerini doldurmak için zahmet çekeceklerdir. (Hüseyin Cahit Yalçın)

"Yunus Nadi kalemini Atatürk'ün daima çelikten fikirler yaratan ilham kaynağına çevirmiştir. Yunus Nadi'nin mesleki hayatını ve şahsiyetini incelerken, Atatürk'le olan münasebetlerini hatırlamak lazımdır." (Asım Us)

"Bu devrin ve bu mesleğin tarihi Yunus Nadi'yi unutmayacaktır." (Hakkı Tarık Us)

"Yunus Nadi, yurdun mutlaka kurtulacağı imanını, zifiri karanlık içinde, madde bulunmadığı zaman, kalbinin ışığından alan adamdı." (Ali Ekrem Uşaklıgil)

"Yunus Nadi adı, yarının nesillerinin kulağında ve bilgisinde bu vatanın hürriyeti, bağımsızlığı, Cumhuriyeti, Kemalist devrim hareketleri için bir elinde Atatürk'ün, öbür elinde Yeni Gün ve Cumhuriyet'in bayrağı bulunarak ilk siperde savaşan büyük bir mücadelecinin, bir gazetecinin, bir mütefekkir ve vatanseverin şöhreti olarak anılacaktır." (Dr.Lütfü Kırdar)

"Cumhuriyet'te 1925 baharındanberi Yunus Nadi ile beraber çalıştım. Bir gazete bir kişinin değil, orada çalışan bütün kafa ve kol işçilerinin eseridir. Fakat Yunus Nadi'yi bir kıta kumandanına benzetebiliriz. Cumhuriyet'in 21 yıllık hayatında, elde ettiği başarıda en büyük eser onundur...

Yunus Nadi'nin elinde kalem, en güç, en nazik, en çarpaşık mevzularda bile, kağıdın üstünde bir küheylan gibi koşup giderdi. Siyasi bir başmuharrir olarak, her bakımdan büyük bir tekamül göstermiştir. 1909'daki Yunus Nadi ile, evvelki gün Cenevre'de hayata gözlerini kapayan Yunus Nadi arasında pek büyük farklar vardır. O yazılarıyla durmadan halk efkarını aydınlatırken bir yandan da durmadan kendi kendini aydınlatmış, bilgilerini artırmıştır.

Bir akşam Büyükadada Yat Kulüp'te, Atatürk orada bulunan bazı gazetecileri etrafına toplamış, sualler sormuştu. Atatürk yalnız Yunus Nadi'nin cevaplarını beğenmiş ve bu beğenişini şöyle ifade etmişti:

(Yunus Nadi Bey, mükemmel bir gazetecidir. Onun için gazeteciliği de, en iyi o tarif etti. Yunus Nadi Bey kalemine o kadar hakimdir ki gezerken, yerken, içerken, konuşurken, eğlenirken, hulasa hayatının her anında yazar, hem de çok güzel yazar). Rahmetli arkadaşım ve üstadım hakkındaki bu kırık dökük yazıları, Büyük Ata'nın takdiriyle bitiriyorum." (Abidin Daver) ◀

Yunus Nadi'nin ölümünden sonra Cumhuriyet bayrağını büyük oğlu Nadir Nadi ve küçük oğlu Doğan Nadi taşıdılar. Doğan Nadi aramızdan erken ayrıldı. Nadir Nadi ise üç yıl öncesine ve son nefesine kadar gazetesinin başındaydı... Yunus Nadi'nin kurduğu Cumhuriyet, bugün ilk günün ilkelerinden ödün vermeden yayını sürdürüyor...

Meclis'te çeşitli nedenlerle ortaya atılan tartışmalarda Yunus Nadi, Atatürk'ün fikirleri yörüngesinde ateşli militan kimliğiyle davranıyor, Osmanlı devletinin kalıntılarını korumak isteyenleri eleştiriyordu. Yunus Nadi'nin bu alandaki çalışmalarına, Atatürk'ün Söylev'inde sayfalar boyu işaret edilmiştir.

Kuruluşundan bugüne Yunus Nadi Ödülleri

Gazetemiz kurucusu Yunus Nadi adına özel ödül verilmesi ve her yıl konular belirlenerek yarışma düzenlenmesi, ölümünün birinci yılı olan 1946'da başlıyor. Yunus Nadi Ödülleri'nin Türkiye'nin ilk özel ve ilkelerinden ödün vermeden aralıksız her yıl düzenlenen, kurumlaşmış bir yarışma olma niteliği var. Bu nedenle de sanat yaşamında önemli özel bir yeri ve saygınlığı söz konusu. Yunus Nadi Ödülleri geçmişe ve geleceğe dönük anlamlar içeriyor. Yunus Nadi'ye sevgi ve saygıdan yola çıkılıyor. Yalnız Cumhuriyet gazetesinin değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda büyük emeği olan Yunus Nadi'nın anısını her yıl tazelemek bizim için bir önemli görev. Devrimci ve demokrat Cumhuriyet, ulusal bağımsızlık savaşımız ve Türkiye Cumhuriyeti ile zamandaş ve eşanlamlı bir kuruluş tarihçesine sahip. Bunlar Yunus Nadi'nin gazete için koyduğu temel taşlar. Yunus Nadi Ödülleri, Cumhuriyet gazetesinin öncülüğünde kültür ve sanat yaşamımıza yarışmanın coşkusunu getirdi. Yıllar içinde yarışmaların ve ödüllerin sayısı çoğaldı. Bugün Türkiye'de bir ödül enflasyonundan bile söz edilebilir. Yine de kültür ve sanata, bilime yönelik yatırımların yararları tartışılamaz. Zamanla ödüller arasında ayırımlar ortaya çıkar. Kurumlaşma ile birlikte amacı, nitelikleri, karakteri belirginleşir.

Ülkemizde sanat ve kültür yaşamı bütün baltalamalara, olumsuzluklara karşın gelişmekte, yaygınlaşmaktadır. Fikir ve sanat özgürlüğü önündeki engeller, demokratik ortamdan yoksunluk, fikir ve sanatın gücünü aşamıyor. Cumhuriyet çağdaş uygarlığa giden yoldaki çabaları desteklemeyi sürdürüyor.

YUNUS NADİ ÖDÜLLERİ YARIŞMA SONUÇLARI

1946-47	Serbest konu	Erdoğan Meto
1947-48	Küçük hikâye	Fethi Başak
1948-49	Atatürk'e ait bir hatıra?	Melek Erbilen
1949-50	Bir yurt yazısı	Zeyyat Selimoğlu
1950-51	Milli Mücadele'den bir hatıra	Muammer Çekinay
1951-52	En güzel şiir	Azmi Tekinalp
1952-53	Karikatür	Orhan Doğu
1953-54	En güzel hikâye	Ayperi Akalın
1954-55	İnkılâplarımızı nasıl koruyabiliriz?	İbrahim Baç
1955-56	Demokrasi yolunda neler yaptık? Neler yapmalıyız?	Ümit Ünkan
1956-57	En güzel şiir	Asaf Çiğiltepe
1957-58	En güzel roman	Fakir Baykurt
1958-59	Röportaj	Mustafa Gümüşkaynak
1959-60	Dil Davamız	Ekrem Alptekin
1960-61	27 Mayıs'ın manasını anlatınız	Demir Kandemir
1961-62	En önemli davamız nedir?	Mustafa Ok
1962-63	Makale (Sosyalizm mi, liberalizm mi?)	Turan Tan
1963-64	Cumhuriyetin 40. yılında Atatürkçülükten ne anlıyoruz?	Kemal Anadol
1964-65	Küçük hikâye	Öner Ünalan
1965-66	Türk devrim tarihi, devrimlerle ilgili olarak Türkiye'nin gelişmesi	Sabahattin Selek
1966-67	Türk dil devrimini yansıtan Türk dilinin arınması ve zenginleşmesi	Zeynep Korkmaz
1967-68	Türk dil devrimi, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı, bu savaşta geçmiş bir olayı ya da Türk toplumunun temel sorunlarını konu almış roman	Kemal Tahir
1968-69	Türkiye'nin tüm kalkınma sorunu, bu sorunlar içinde biri veya birkaçını konu alan bilimsel nitelikte eserler	Doğan Avcıoğlu
1969-70	Kurtuluş Savaşı ve Devrimler (film senaryosu)	Oktay Arayıcı ve Güngör Dilmen
1970-71	Yedi dakika	Celal Erkunt
1971-72	Kadın-erkek eşitliği	Fatma Gürel (Bölek)
1972-73	Cumhuriyet çağında dilimiz	Haldun Derin
1973-74	Cumhuriyet'in 50. yılında Türk basını	Önder Şenyapılı
1974-75	Roman	Attila İlhan
1975-76	Yaşadığımız yüzyılda Türk kadınının yeri	Füsun-Tunç Tayanç
1976-77	1876-1976 Türkiye'de anayasal düzenler	Dinç-Tunç Tayanç
1977-78	Cumhuriyet döneminde gençlik.	Fulya-Hasan-Basri Gürses
1978-79	En güzel çocuk romanı	İsmail Uyaroğlu
1979-80	Türkiye'de sansür sorunu	1. seçilemedi, 2. Füsun-Tunç Tayanç
1980-81	Köşe yazısı	Göksel Türk
1981-82	Toplumbilim	Sami Güven
1982-83	Cumhuriyet basını ve demokrasi	Verilmedi
1983-84	Fotoğraf (siyah-beyaz)	Nevzat Çakır
1984-85	Karikatür	Cezmi Ermiş
1985-86	Mizah Öyküsü.	Verilmedi
1986-87	Röportaj (Gençlik)	Oral Çalışlar
1987-88	Senaryo	Alper Uygur
1988-89	Röportaj (İnsan hakları).	Mecit Ünal
	Afiş (Kitap).	Serdar Akkaya
	Karikatür (Çevre)	Abdullah Orhan
	Öykü (Kadın)	Ayfer Tunç
	Fotoğraf (Çocuk)	Ferhat Atalay
1989-90	Yayımlanmış Öykü	Hulki Aktunç
	Yayımlanmamış öykü	Yurdaer Erkoca
	Yayımlanmış roman	Verilmedi
	Yayımlanmamış roman	Emel Ebcioğlu, Yılmaz Karakoyunlu
	Yayımlanmış şiir	Verilmedi
	Yayımlanmamış şiir	Verilmedi
	Yayımlanmış röportaj	Bekir Yıldız
	Yayımlanmamış röportaj	Fehmi Salık, Dinçer Sezgin
	Yayımlanmış sosyal bilimler	Cüneyt Ölçer
	Yayımlanmamış sosyal bilimler	Dr. Ayhan Aktar
	Afiş (Konu: Yunus Nadi Ödülleri)	Mahmut Soyer
	Yayımlanmış fotoğraf	Ahmet S. Sabuncu
	Yayımlanmamış fotoğraf	Aclan Uraz
	Yayımlanmış karikatür	Hatay Dumlupınar
	Yayımlanmamış karikatür	Hakan Boyav
	Uzun metrajlı film	Yusuf Kurçenli
	Kısa metrajlı film	Verilmedi
	Uzun metrajlı film senaryosu	Ömer Uğur
1990-91	Öykü kitabı	Ülkü Tamer
	Yayımlanmamış öykü kitabı	Almudena Lopez, Dost Körpe
	Yayımlanmış roman	Tarık Dursun
	Yayımlanmamış roman	Verilmedi
	Şiir kitabı	Kemal Özer
	Yayımlanmamış şiir kitabı	Güven Turhan
	Röportaj	Zeynep Ankara
	Afiş (Konu: Yunus Nadi Ödülleri 1992)	Cavit K. Emültay
	Fotoğraf	Mustafa Kocabaşı
	Karikatür	Muhammet Şengöz
	Uzun metrajlı film	Orhan Oğuz
	Kısa metrajlı film	Yeşim Ustaoğlu, Hakkı Mısırlıoğlu
	Uzun metrajlı film senaryosu	Ali Ulvi Hünkar
	Sosyal bilimler araştırması	Prof. Dr. Gönül Tankut
1991-92	Öykü kitabı	Erhan Bener
	Yayımlanmamış öykü kitabı	Cihat Burak
	Yayımlanmış roman	İnci Aral
	Yayımlanmamış roman	Derviş Zaimağaoğlu
	Şiir kitabı	Ahmet Erhan
	Afiş	Zafer Baran
	Fotoğraf	Emine Ceylan
	Karikatür	Alper Susuzlu, Eray Özbek
	Uzun metrajlı film senaryosu	Cemal Şan
	Sosyal bilimler araştırması	Murat Balamir
1992-93	Fotoğraf	Cem Turgay
	Afiş	Naci Fırat
	Karikatür	Gürbüz Doğan Ekşioğlu
	Yayımlanmamış öykü kitabı	Vüs'at O. Bener
	Yayımlanmamış öykü kitabı	Mehmet Zaman Saçlıoğlu
	Öykü kitabı	Şebnem İşigüzel
	Yayımlanmamış roman	Ahmet Yurdakul
	Yayımlanmış roman	Buket Uzuner
	Yayımlanmış roman	Oya Baydar
	Şiir kitabı	Nurullah Can
	Şiir kitabı	Ahmet Ada
	Yayımlanmamış şiir kitabı	Ahmet Özer
	Yayımlanmamış şiir kitabı	Hüseyin Yurttaş
	Sosyal bilimler araştırması	H. Neşe Özgen, Ertübey
1993-94	Uzun metrajlı film senaryosu	Nihal Geyran Koldaş
	Sosyal bilimler araştırması	Serap Yazıcı
	Fotoğraf	Vahap Akşen
	Afiş	Tülay Ulukılıç
	Karikatür	Ahmet Aykanat
	Öykü kitabı	Muzaffer Buyrukçu
	Öykü kitabı.	Sulhi Dölek
	Roman	Hasan Ali Toptaş
	Roman	Serdar Rıfat
	Şiir kitabı	Hüseyin Ferhat

Roman Ödülü'nü Necati Cumalı kazandı

Etnik ayrılıkları yanıtlayan bir yapıt: Viran Dağlar

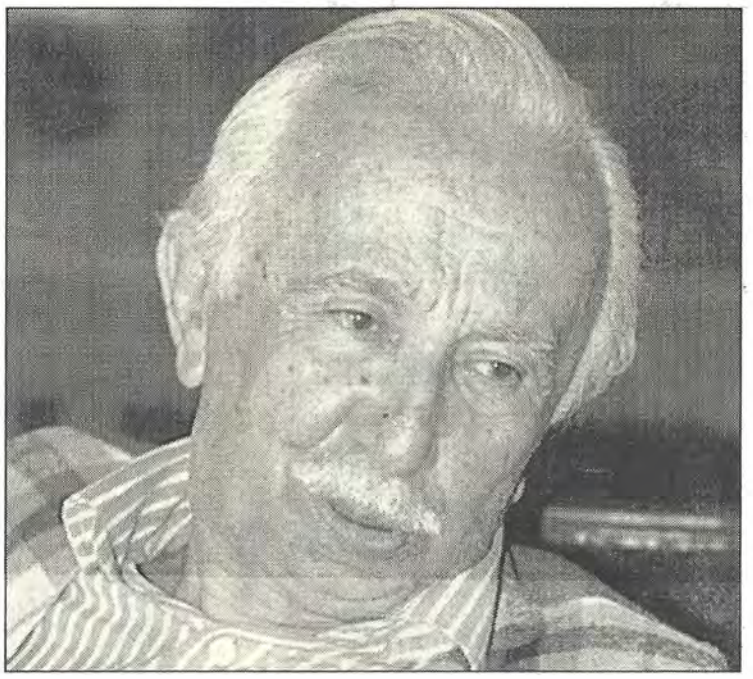

RÖPORTAJ: **GAMZE VARIM**

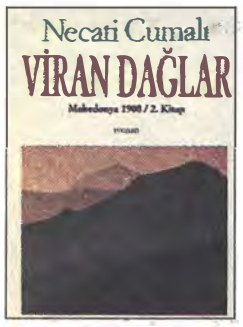

Necati Cumalı, 1977 yılında Sait Faik Armağanı'nı kazanan **'Makedonya 1900'** adlı yapıtının devamı niteliğinde olan, Orhan Kemal Roman Ödülü'nden sonra Yunus Nadi Roman Ödülü'nü de kazanan **'Viran Dağlar'** adlı romanında, **II. Murat'**ın uç beyi olarak Makedonya'ya yerleştirdiği bir ailenin son temsilcisi **Zülfikâr Bey**'in yaşamöyküsünü anlatıyor. Balkan Savaşı'na katılan, Birinci Dünya Savaşı'nda Makedonya'nın Fransızlar tarafından işgal edilmesinin ardından dağa çıkarak direnişini sürdüren, **'cesareti ve kişiliğiyle bir kuyruklu yıldız gibi Rumeli'den kayıp gitmiş'** bir kahraman olarak Makedonyalıların belleğinde yer eden Zülfikâr Bey, Necati Cumalı'nın babası **Mustafa Cumalı**'nın dayısının oğlu.

Çocukluğundan beri yakınlarından dinlediği Zülfikâr Bey'e ilişkin anıları, kendisinden kattıklarıyla bütünleştiren Cumalı, kahramanı için **"Şimdi gerçekten daha gerçek oldu"** diyor.

Cumalı **'Makedonya 1900'** ile **'Viran Dağlar'**ı **"Günümüzde dünyanın en büyük sorunu olan etnik ayrılıkları cevaplayan kitaplar"** olarak niteliyor. Taraf tutmadığını da ekliyor: **"Zülfikâr Bey'in bile tarafını tuttuğumu söyleyemezsiniz. O da kusurlarıyla, öfkeleriyle insandır. Balkan Savaşı sırasında bir Yunanlı onu yaralar, o da Yunanlıyı vurur. Çaresiz iki genç, silahlarını birbirlerine doğrultmuşlar. İkisi için de üzüldüm. Bir insanın başka bir insanı, hele etnik sebeplerle öldürmesine hiç hak veremiyorum. Bunu oturup beyni olan insanlar gibi halletmemiz lazım."**

- Orhan Kemal Roman Ödülü'nden sonra Yunus Nadi Roman Ödülü... Neler hissediyorsunuz?

Bir edebiyat adamı çalışmalarını sürdürüyorsa daha önce yazdıklarını aşmak umudunu koruyor demektir. Açıksa söylemese de çalışmalarının anlamı budur. Yaşayan, çalışmalarını sürdüren bir yazar geçmişteki başarılarının anılarından değil, geleceğe dönük umutlarından güç alır. Geçmiş bir anlamda onun için sıfırlanmıştır, çıktığı yeni yolculuğun aşılacak dağları, bayırları vardır önünde. Ben 1949'dan bu yana hep yenilenmiş umutlarla kaleme kâğıda sarıldım. Viran Dağlar'ın gördüğü ilgi, gördüğü değerbilirlik bu umutlarımın boşuna olmadığını kanıtlıyor, yıllar süren yorgunluğumu unutturuyor. İlk edebiyat ödülünü almış gibi duyuyorum kendimi. Jürinin gösterdiği değerbilirliğe teşekkür ederim.

Bu benim, 1970'lerin başında planlaştırdığım bir çalışma. 'Viran Dağlar'ın kahramanı Zülfikâr Bey'le ilgili, 1949'da yayımlanan bir şiirim var: 'Uçanalı Zülfikâr Bey'e Ağıt.' Biz Makedonya göçmeniyiz, üç yaşında Türkiye'ye geldim. Hısım akrabadan, komşulardan dinlediğim hikâyelerle büyüdüm. Bunları yazmak şart oldu. Çünkü bu konulara benden başka sahip çıkmış, yazmış bir yazar yok.

- 'Makedonya 1900' ile 'Viran Dağlar' arasında uzun bir zaman dilimi var. İkinci kitap için neden bu kadar beklediniz?

Bu benim 1970'lerin başında planlaştırdığım bir çalışma. İkinci kitabın kahramanı Zülfikâr Bey'le ilgili, 1949'da yayımlanan bir şiirim var. **'Uçanah Zülfikâr Bey'e Ağıt.'** Biz Makedonya göçmeniyiz, üç yaşında Türkiye'ye geldim. Hısım akrabadan, komşulardan dinlediğim hikâyelerle büyüdüm. Bunları yazmak şart oldu. Çünkü bu konulara benden başka sahip çıkmış, yazmış bir yazar yok. İkinci kitabın gecikmesinin sebebi şu: Balkanlar'da milliyetçilik hareketleri başladığı zaman Makedonya komitacıları da var. Bunların adı Bulgar komitacıları. Bulgar komitacılarının içinde iki akım var; Makedonya'nın Bulgaristan'a bağlanmasını isteyenler ve Bulgar Krallığı'ndan ayrı bir cumhuriyet olmasını isteyenler. İlk kitapta bu bilgiyi verdim. Hikâyenin başka bir değeri yokmuş gibi kendilerini günün politikacılarına beğendirmeye çalışan bir-iki kişi yaygara kopardılar. Onlar Bulgar komitacısı değil, Makedonya milliyetçileriymiş. Benim anlattığım geçen yüzyılın sonu, bu yüzyılın başlangıcı. Makedonya Cumhuriyeti yok ortada, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kuruldu. Pasaport, vize verilmesin, Makedonya'ya alınmasın diye bir gürültü patırtı koptu. Benim Bulgarlardan para aldığıma kadar uydurdular. Bu bende bir soğukluk uyandırdı. İkinciyi yazmaktan neredeyse vazgeçtim. Bu kitap, bu kadar gecikmezdi. Tekrar o havayı toparlamak için çok zaman kaybettim. 1979'da başlayıp 1980'de bitirebilirdim bu romanı. İki kitapta, Osmanlıların Makedonya'dan çekilmeden evvelki durumlarını, çekilme nedenlerini anlatıyorum. Bu ikinci roman toplu olarak bütün bölgeyi, sorunları veriyor. Bugünkü Türkiye'ye nerelerden geldiğimizin bir kaynağı. Ayağımızın altından nasıl toprağın kaydığını, oradaki toprak sahiplerinin halkı kendi çıkarlarına göre nasıl böldüklerini, aralarındaki çekişmeleri ve Osmanlı azınlıklarının nasıl uyandıklarını anlatan hikâyeler var. Romanın gecikmesi bir bakıma hayırlı oldu. Ayrıntıları zenginleşti.

- Kahramanınız Zülfikâr Bey'e ilişkin olaylara kurmaca kattınız mı?

Zülfikâr Bey'i bütün Makedonya tanıyor. Amerikalıların **Buffalo Bill**'i gibi. Yakışıklı, paralı, cömert, dürüst. Kurmaca olmaz olur mu? Roman yazıyorum. Onun anlatılan kişiliğini, kendimden kattıklarımla bütünleştirdim. Sanıyorum ki şimdi gerçekten daha gerçek oldu. 4-5 yaşından beri dinlediğim hikâyeler bunlar. Otantik olaylar da var. Zülfikâr Bey'in kişiliği, çocukluğumdan beri dinleye dinleye bende belirdi.

- Bölgeye gidip araştırma yaptınız mı?

Bölgeye gittim. Doğduğum, annemin, babamın yaşadıkları yerleri gördüm. Sanıyorum, tarihimizin bir bölümünü yaşatmak, hatırlatmak bakımından yararlı bir çalışma oldu. Yunanistan haritaları aldım, Balkan Harbi'yle ilgili haritaları kitaplardan çıkardım. İki defa da bölgeye gittim. Bir defasında Yugoslavya, bir defasında da Yunanistan bölümünü gezdim. Annemden babamdan dinlediğim köyleri, haritada yerlerine yerleştirdim. Çünkü elime geçen haritada bu köyler yok. Bazılarının adı değişmiş. Bu haritayı yaptım. Ondan sonra dinlediğim hikâyeleri yazdım.

- Kasaba yaşamını öykü ve romanlarınızda irdelediniz. Kasabanın Türkiye'yi en iyi yansıtan yerleşim yeri olduğuna hâlâ inanıyor musunuz? Bir söyleşinizde, romanda daha uzun süre kasabalı kalacağımızı söylemiştiniz...

Benim ilk gördüğüm İstanbul çok farklıydı. Şimdiki İstanbul büyümüş bir Anadolu kasabasıdır. Kasabalı, taşralı o kadar hâkim oldu ki... İstanbul'un caddelerinde bir Avrupa şehrinin yapısı, çizgileri var mı? Bugün Türkiye'nin politikasına kasaba hâkim. Kentleşmek kolay mı? Kent bir uygarlıktır, kitaplığıyla, tiyatrosuyla, geniş caddeleriyle, filozoflarıyla, bilginleriyle... Küçük kurnazlıklar, alınan kokularla gerçekleştirilen çıkar bağlantıları kasabanın hâkimiyetini çok yansıtır. **"Romanda daha uzun süre kasabalı kalacağız"** derken, **"Bu basamağı yerine koymadan, bunun üstüne basıp da öbürüne geçemeyiz"** demek istedim. Nerede olduğumuzu bilelim ki nereye gideceğimizi de bilelim.

- 'Viran Dağlar'da bugün dünyanın en önemli sorunu olan etnik azınlıklar konusunu ele alıyorsunuz...

Ulusun, ulus olmak için bilmesi lazım. Makedonya'ya gidip 600 sene yaşamışız. 600 sene sonra dönüp geliyoruz bir kısmımız. Nereye gittik, nereden döndük, bilmeyecek miyiz bunu? Etnik ayrılıklar bugün dünyanın en önemli problemi. **'Makedonya 1900'** ve **'Viran Dağlar'** etnik ayrılıklara cevap veren kitaplar. Balkanlar bunun kaynağı. Geçen yüzyılın sonunda Makedonya'nın adı cadı kazanı. Makedonya'da başlıyor ulusçuluk hareketleri. Bulgar, Rum, Sırp, Rumen, Türk, Arnavut, Hırvat, karmakarışık. Bunların hepsi 500 sene bir arada yaşadıktan sonra ayrı telden çalmaya başladılar. Milliyetçilik akımları bir çözüm getiremedi dünyaya. Bugün sosyalizm, milliyetçiliğe sarıldı bir bakıma. Çünkü ulusal menfaatlara bağlı görünüyor sosyalizm ilkeleri. Geçen yüzyılda ulusçuluk hareketleri başladı. Bu yüzyılda da hiçbir sonuç elde edilemeyeceği çıktı ortaya. ◀

Başak Sigorta'dan yeni bir hizmet

Tatil evinizi sigortalayın, gözünüz arkada kalmasın

Dağ eviniz...Kır eviniz... Deniz kenarındaki yazlığınız... Kısacası, sürekli oturmadığınız ikinci konutunuz artık Başak Sigorta güvencesinde...

Konut içindeki eşyaları, çevre düzenlemelerini, bahçede ağaçları, uydu antenlerini, yüzme havuzu ve havuzbaşı tesislerini, iskele ve rıhtımı, kapalı mekanda bulunan deniz taşıtlarını "**Başak Yazlık Konut Sigorta Poliçesi**" kapsamı içinde teminat altına alıyoruz.

Poliçe kesildiği an teminat işlemeye başlıyor.

İsteğe bağlı olarak sigorta bedeli %100 enflasyona endeksli yapılabiliyor.

GENEL MÜDÜRLÜK	Tel: (212) 231 60 00/40 hat Fax: (212) 230 76 04 - 05
İÇ ANADOLU BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Tel: (312) 417 23 19 - 417 90 60 Fax: (312) 425 52 24
EGE BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Tel: (232) 483 20 50 - 483 83 11 Fax: (232) 489 14 63
GÜNEY ANADOLU BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Tel: (322) 453 53 42 - 458 11 29 Fax: (322) 454 36 63
BURSA BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Tel: (224) 224 44 45 - 46 Fax: (224) 224 44 48
ANTALYA BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	Tel: (242) 248 97 89 - 248 12 89

BAŞAK SİGORTA

T.C. ZİRAAT BANKASI ORTAKLIĞIDIR

Pensajans/DM&B

Sosyal Bilimler Araştırması Ödülü Doğu Perinçek'in:

Toplum, Mustafa Kemal'in kazandırdığı mevzilerde savaşıyor

RÖPORTAJ: **HÜLYA KARABAĞLI**

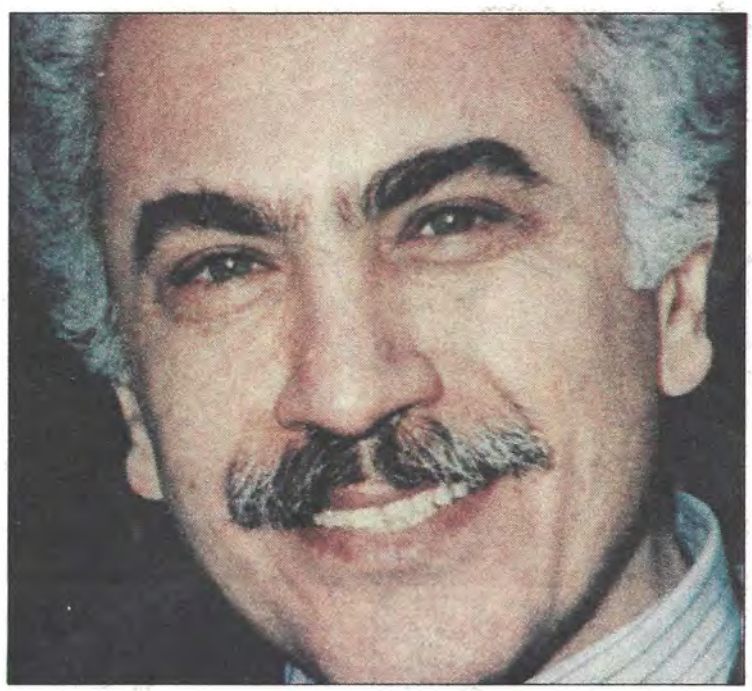

Yunus Nadi Ödülleri'nin, konusu **"Laiklik"** olan sosyal bilimler araştırması dalında birinciliği **"Kemalist Devrim-2, Din ve Allah"** yapıtıyla kazanan İşçi Partisi Genel Başkanı **Doğu Perinçek**, ödüllere katılmasının, bir emekçi cumhuriyetçi dava adamı olmasından ileri geldiğini söyledi.

Kitabının cumhuriyet devriminin aydınlanma alanındaki kazanımları yeni kuşaklara belgelerle sunduğunu ifade eden Perinçek, resmi ideolojinin **Mustafa Kemal** gerçeğini gizlediğini kaydetti.

"Mustafa Kemal'in kendisi bugün savaş alanı"diyen Perinçek, dalgalanma ortamında toplumun **Atatürk**'ün kazandırdığı mevzilerde savaş verdiğini belirtti.

"Mustafa Kemal meydan muharebesine bu kitapla katıldım" diyen Perinçek, 60 sene öncesinin ortaya çıkarılma ihtiyacını dile getirerek şunları söyledi:

"Neden? Devrimci dönem yaşanmış, burjuvazi, devrimci dönemi tüketmiş, tutuculaşmış, kireçlenmiş, onun için 60-70 sene önceki devrimci akımın üstü örtülmeye çalışılıyor. O dönemi yaşamış ya da yaşamış da unutmuş kuşakların belleklerine cila geçilmiş, sır kaplanmış. Devletin kendisi, Kemalist devrimin laiklik felsefesinden vazgeçtiği için her şeyi rivayete dönüştürmüş ve solcusu da o rivayete göre Kemalizm üzerinde bir değerlendirme yapıyor. Kemalist devrim gerçeğini araştırmadan devletten öğreniyorlar gerçeği. Devlet de onları, günün koşullarına göre uyarlayıp, bir rivayet anlatıyor."

Solun devletin ürettiği rivayeti temel alması sonucunda, düşmanın ideolojik, kültürel, sosyal alanda pençesi altına düştüğünü kaydeden Perinçek, yapıtının bu tür rivayetlerin çürütülmesi ve belgelere dayanarak Kemalist devrimini ortaya koyması yönünden önemli olduğunu vurguladı.

Gerçeklerin çıkarılması işleminin 10 yılı aşan bir süreyi kapsadığını ifade eden Perinçek, Genelkurmay Başkanlığı ile Anıtkabir kasalarında saklanan belgelere ulaşmanın uzun bir zaman aldığını bildirdi. Perinçek, şunları söyledi:

"İpuçlarını buldum. Peşinden gittim, tüm malzemenin toplanması 30 yılımı aldı. O zaman tarih kitapları ile yurttaşlık bilgisinde din nedir, tanrı nedir? Din ve tanrı hangi sosyolojik ortamda ortaya çıkmıştır? Allah mı, insanı, evreni yaratmıştır? İnsanlar mı Allah'ı yaratmıştır gibi sorular ortaya atılıyor ve yanıt getiriliyor. Bunlar, Atatürk'ün sofralarında gizli tartışmalar değil, lise ve ortaokullarda okutuluyor. Korkmadan, bu konulara girmişler. Mustafa Kemal, el yazısıyla Mısır'da tek Allah'ın nasıl doğduğunu şöyle özetliyor: 'Masum ve cahil insanları yüzlerce Allah'a taptırmak veya Allahları muayyen gruplarda toplamak ve en niyahet tek bir Allah kabul ettirmek, siyasetin doğurduğu neticelerdir.' **Bu görüşe, sosyolojinin, tüm dinlerin tarihini inceleyerek gelmiş. Bugünkü devlet yöneticilerinden çok farklı bir kuşak. Devrimin liderleri. Muazzam merakları, muazzam bir araştırma coşkuları var."**

'Siyasi malzeme olur mu?'

Atatürk'ün din konusundaki görüşlerinin siyasi malzeme yapılmak istense de önemli bir durum olamayacağını savunan Perinçek, **"Olsun; gerçek bu, Atatürk bu görüşlerinden utansaydı, kendisini zor durumda bırakacak görüşler olarak düşünseydi, kalkıp çatır çatır kitaplar yazmazdı"** dedi. Perinçek, şöyle devam etti:

" Meydan okuma bunlar. Bir devrimcinin kendi ideolojisi ve felsefesine duyduğu bir güven bu. Ortaçağa dönüyor ve bir hesaplaşalım diyor. 1934 yılında İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, Meclis'e, tutanakta var; 'Dinlerin hiç bir hayati varlıkları kalmamış, tükenmiş kurumlardır' **diyor, belgelere göre. Bravo sesleri ve alkışlar yayılıyor. Demek ki o zaman bunları söylemekten kimse utanmıyor. O zaman inisiyatif devrimcilerdeydi. Kemalizm üzerine bilinmesi gereken en temel gerçek önce Mustafa Kemal, büyük bir devrimci. Ortaçağla köklü bir hesaplaşmayı yapıyor. 600 yıllık Osmanlı dönemini yıkıyor ve emperyalizmle tarihimizin ilk kurtuluş savaşını Ekim devriminden sonra gerçekleştiriyor."**

"Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Sevr tehdidinden söz etmesi, gerçeğe uygun. Sevr'in bazı maddelerinde, 'Gümrükler kalkacak, Türkiye'nin haberleşme ağı büyük devletlere teslim edilecek' diyor. Bugün, bunlar uygulanıyor. Tersanelerine, madenlerine giriliyor"

Sorunun, Atatürk'ün İslamiyet'i reddedişinde değil, ideolojik olduğunu kaydeden Perinçek, Mustafa Kemal'in bir ortaçağ sistemiyle çarpıştığını vurgulayarak şunları söyledi:

"Bunun somut adı Osmanlı Devleti ve padişalun ve beylerin kulları. Mustafa Kemal, böyle bir toplumu yıkma kavgasına giriyor. Atatürk, kulluk ilişkisi ile felsefesi arasındaki bağlantıyı görüyor ve o felesefeyle dinsel bir mücadele etmeden efendiliği ve kulluğu ortadan kaldıramayacağını anlıyor. Diğer aydınlanma devrimcileri gibi o da yıktığı sistemin ideolojisine karşı bir savaş başlatıyor. Burada, kurmay gibi davranıyor. İlk önce siyasal bir planda o sistemi, padişahlığı, halifeliği yıkıyor, ondan sonra savaşı ideolojik plana geçiriyor. Burada son derece zarif bir çizgisi var. Öyle paldır küldür, kahve havası ile yapmıyor bunları. Felsefi, derin inançlara saygısızlık etmeden, 'Tamam, içindeki inanç senindir, ama hem kültür, hem toplumsal alana bu inançlarını yön verici olarak kullanamazsın.' **Cumhuriyet Halk Fırkası'nın programında laiklik, din ve dünya işlerinin birbirinden ayrılması, yani dünya işleri. Demek; politika, ekonomi, sosyal kültür ilişkilerinden bir anlamda dinin kovulması."**

'Demirel'in Sevr kaygısı doğru'

Kemalist devrim tartışmalarının temelinde, ABD'nin yeni dünya düzeni ideolojisinin yattığına işaret eden Perinçek, Amerika'nın dünyayı yeniden 1917 öncesine döndürmek istediğini bildirdi.

Sosyalist devletler ile ulusal devletlerin emperyalizme karşı engeller ve barikatlar oluşturduğunu anımsatan Perinçek, **"ABD, şimdi bunları yıkıyor. Tekrar çizmelerini göstermek istiyor"** dedi. Perinçek, şunları söyledi:

"Köktendincilerle birlikte onlar. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in Sevr tehdidinden söz etmesi, gerçeğe uygun. Sevr'in maddeleri bugün uygulanıyor. Bir maddesi gümrükler kalkacak diyor. Zaten o noktada değil miyiz? 'Türkiye'nin haberleşme ağı büyük devletlere teslim edilecek' **diyor. PTT'nin T'si, yabancı sermayeye veriliyor. Kemalist devriminin yarattığı KİT'ler özelleştiriliyor. Ekonominin can damarları ele geçiriliyor. Tersanelerine, madenlerine giriliyor.**

Böyle bir savaş yaşıyoruz. İşte Mustafa Kemal meselesi, bu savaş nedeniyle tarih değil, hayat meselesi olarak ortaya çıkıyor. Bu kitap, bir tarih kitabı değil. 1920'nin sonlarında kazandığımız bağımsızlık, laiklik, aydınlanma, efendiliği ve kulluğu ortadan kaldırma gibi bu mevzileri koruyacak mıyız, yoksa yeni dünya düzenine, emperyalizme ve onun müttefiki olan ortaçağ gericilerine, ağalara teslim edecek miyiz? Mustafa Kemal tartışmasını yaratan bu emperyalizmin saldırısıdır."

Bazı sosyalistler ve kendilerini toplumcu olarak tanımlayan kesimlerin Mustafa Kemal'e karşı emparyalizmin, Ortaçağ kuvvetleri ile dinci gericilerin tavrını aldıklarını betimleyen Perinçek, **"Hep beraber bir Mustafa Kemal düşmanlığı, küçültmeye, yıkmaya çalışıyorlar. Mustafa Kemal'in bize ihtiyacı yok. O çok büyük devrimci ve dünyada gereken yerini almış zaten"**dedi.

Bu tavırlarla solcuların toplumdan da koptuklarını anımsatan Perinçek, **"Bizim emperyalizme karşı savaşma ihtiyacımız yok mu? Solculara Mustafa Kemal gerekli değil mi?"** diye sordu. Perinçek, solcuların sınıf ve devrimci mücadele bilincinde olmadıklarını belirterek, şöyle konuştu:

"Mustafa Kemal'e saldıran solcular, devrim ihtiyacını duymuyorlar. Ama toplum, Kemal'in kazandırdığı mevzilerde savaşıyor. İşçi, 'Madenlerimi kapatamazsın, tersanelerimi özelleştiremezsin' **diye yürüyor. Kemal'den kalan ekonomik mirasın önünde savunma hattı kuruyor. Demek ki savaş, Mustafa Kemal'in kazandırdığı mevzilerde cereyan ediyor.**

Buna rağmen, bu mevzilerde olması gereken birtakım solcu, karşı cephede. Bizim solcu, Türk devrimini karalıyor ve düşman safında bulunuyor."◀

Öykü Ödülü'nü Ayşe Kilimci ve Nevra Bucak paylaştı

Farklı insanların kalp depremi

RÖPORTAJ: **GAMZE VARIM**

Ayşe Kilimci, 'Yeni Moda Aşklar Destanı'nda dünya kuruldu kurulalı insanların baş belası olan aşkı, farklı kesimlerden gelen insanların kalp depremini anlatmış. Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü **Nevra Bucak**'la paylaşan Kilimci, on beş yıl yaşadığı Çukurova'nın, toplumumuzun son yirmi yıllık sosyal ve siyasal serüveninin, en çok da karşılaştığı kişilerin gözlemlerini zenginleştirdiğini belirtiyor.

Yazara göre, yazmak **'hem bela bir iş hem de dünyanın en keyifli işi'. "Tabii tam gün çalışıyorsanız, üç çocuk anasıysanız ve Türkiyeli iseniz işiniz biraz daha zor"** diyor.

Kilimci'yle **'Yeni Moda Aşklar Destanı'** üzerine konuştuk.

- Öykülerinizde toplumun farklı kesimlerinden gelen insanların kadın erkek ilişkilerine yaklaşımlarını görüyoruz...

'Yeni Moda Aşklar Destanı'nda, dünya kuruldu kurulalı insanların baş belası olan aşkı anlattım. **"Aşkın kitabını yazdım"** diyemem, ama yozlaşan toplumla şirazesinden çıkan kadın-erkek ilişkisinin boyutlarını, bunun türlü çeşitli masalını anlattım. Bu kitap beş yıldır dinleniyor. Gene de ne çok şeyi anlatamadım diye düşünüyorum. İki öykü daha ekliyorum, biri geçen yüzyıldan biri günümüzden.

Aşk hakkında neler söyleyebilirim? Dilimin döndüğünce, farklı kesimlerden gelen insanların kalp depremini anlattım. Aşkın toplumsal bünyemizden beslendiği kesin. O nedenle bu kitaptaki aşkların çoğu hüsran... Kimbilir, belki de aşkın doğası gereğidir hüsran.

- Aşk, bazen yürek örseleyen, kaçınılması gereken, zaman zaman da idealize edilen bir duygu olarak çıkıyor karşımıza bu öykülerde...

Evet, öyledir. Aşk, bütün çizgidışılıklar toplamıdır. Yüreği örselese de tipi boran gelse de sakınılmamalı. Hükmettiği gibi yaşanırsa, daha sevgi dolu bir hayata ön aşı gibi bir şey oluyor.

- Bazı öyküleriniz monolog şeklinde gelişiyor. Bununla neyi vurgulamak istiyorsunuz?

Aradan çekilmeyi... Yazar olarak aradan çekiliyorum. Daha az sözle daha yaşanır anlatıyor kahramanlar kendi kendilerini...

- Öykülerinizde karakterlerinizin geldiği toplumsal katmanlar açısından bir çeşitlilik fark ediliyor. Bunda gözlemlerinizin büyük etkisi olmalı?

Elbette. Gerek on beş yıl yaşadığım Çukurova gerekse birçok yazarı besleyecek, toplumumuzun son yirmi yıllık sosyal ve siyasal serüveni, en çok da işimi yaparken karşılaştığım kişiler, gözlemlerimi zengin kıldı. Ama bütün bunlar olmasa da tiplerim toplumun yaşayan, yanı başımızdaki insanları, fark ediliyorlar. Biraz dikkat, onları yakalamaya yetiyor. Üstelik bazı karakterler, kendilerini fark edelim diye davul çalıyor. 12 Eylül döneminin aşkları ya da aşkımsıları örneğin... Ben bu dönemi çok önemsiyorum... En bilinçli yaşadığım darbe bu. Üstelik ben 12 Eylül'ün içinden geçtim. Yani, darbe günü şehirlerarası yoldaydım ve bir görevliyi arabaya alarak darbenin içinden geçtik. O kadar acı duydum ki insanlara ve topluma damgasını, yaza yaza bitiremeyeceğimi hissettim. Gerçekten öyle oldu. **'Gül Bekçisi'** de, o dönemde bir tezi bile korkudan yakan zihniyeti anlattığım **'Kitabın Külü'** de, bu kitaptaki **'Faktör Aşk', 'Örgüt Aşk'** ve diğerleri de bu yıkımın masallarıdır. Daha da yazılacak çok şey vardır.

- Türk öykücülüğünün günümüzdeki durumu hakkındaki görüşlerinizi öğrenebilir miyiz? Öyküye, yazın dergilerinde diğer yazın türlerine göre çok daha az yer verilmesinin, gelişimine sekte vurduğunu düşünüyor musunuz?

Ayşe Kilimci: Dünya kuruldu kurulalı insanların baş belası olan aşkı anlattım. "Aşkın kitabını yazdım" diyemem, ama yozlaşan toplumla, şirazesinden çıkan kadın-erkek ilişkisinin boyutlarını, bunun türlü, çeşitli masalını anlattım.

Öykü, alttan alta birikiyor, bir gün gene yanardağ gibi patlayacak. Öykünün serüveni öyledir zaten, geriler, durulur, ama hiç silinmez, hep birikir, tıpkı aşk gibi... Türk öykücülüğünün, tıpkı Türk şiiri gibi çok iyi bir çizgide olduğuna inanıyorum. Öyküler yazıldıkça, kitaplar çıktıkça çok keyif alıyorum.

Öyküye yazın dergilerinde az yer verilmesi, öykünün gelişimine niye sekte vursun ki? Öykücü zaten defineci gibi tıpkı, damarını bulmuştur, yazadurur... Bu öykü eksikliği olsa olsa, toplumun gelişiminc, gençlerin çok yönlü eğitimine sekte vurur, vuruyor da... Öyküden, şiirden mahrum çocuklar, gençler, en büyük tehlike. Lise edebiyat ders kitaplarına çoğu çağdaş yazarımız alınmış, ama uygulamada, ne hikmetse hepsi işlenmeden geçiliyor. Kimse de **"Bu neden böyledir?"** demiyor. Öykü de, şiir de, iyi film, iyi şarkı da, hepsi fidanlara güzellik aşısıdır. Bunlar olursa, okunursa, özümsenirse, şıvgalar iyi sürer.◀

Yitik geçmişin hüznü

RÖPORTAJ: **GAMZE VARIM**

Nevra Bucak 'Beyoğlu'nun Eski Ustaları ve Yaşayan Hüzün'deki öykülerinde çoktandır geride bıraktığımız bir yaşam biçimini, yitip giden İstanbul'un hüznünü yansıtıyor. Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü **Ayşe Kilimci**'yle paylaşan Bucak, bir buçuk yıllık bir araştırmaya dayanan dizi röportajlarını öyküleştirerek kitabın ilk bölümüne almış. Röportajları öyküleştirirken karakterler ve olaylar gerçeklikten fazla uzaklaşmasın diye kurmacanın dozunu iyi ayarlamaya özen göstermiş.

Bucak'ın kadın dünyasını ele aldığı **'Issız Kadınlar'** ve **'Aşkın Kutupları'** adlı romanlarının; sevgi, barış ve çevre konularını işlediği **'Kızın Adı Candan'** ve **'Uzaylı Kız Tira'** adlı çocuk romanlarının yanı sıra Körfez Savaşı'nın anısı için yazdığı bir bilimkurgu romanı var: **'Son Güneşin Çocukları.'**

Nevra Bucak: Ben geçmişi seven bir yazarım. Bugünümü yaşarım, ama geçmişin izini sürerim.

- Röportajları öyküleştirme fikri nasıl doğdu? Öyküleştirirken kurmacaya da yer verdiniz mi?

Röportajları öyküleştirip kitap haline getirirsem kalıcı olacaklarını düşündüm. Yoksa kahramanların yaşamları gibi dergilerde yitip gidebilirlerdi. O röportajlarda, gerçek yaşayanlar tarafından dillere destan olan belli bir dönemin Beyoğlusu anlatılıyordu. Öte yandan, röportaj olarak kitaplaştırsam o anıların, o geçmiş zaman yaşamışlıklarının kuru kalacağını sezdim. Çünkü ben bir yazarın, kurmaca da benim işim. Ayrıca kurmaca, edebiyatın rengi, bir yerde de soluğudur.

- Kitabın ilk bölümündeki öyküler, çoktandır geride bıraktığımız bir yaşam biçimini, Beyoğlu'nun eski ustalarını, değişen alışkanlıklar ve gereksinimler sonucu yitip giden zanaatları konu ediyor...

Aynalı Pasaj'ın kırk beş yıllık düğmecisi artık çanta, kemer satıyor, tıpkı öyküdeki gibi. Yine de eski alışkanlıklarını kolay bıraktıkları söylenemez. Vitrinin bir köşesinde hâlâ eski müşterileri için üç-beş düğme hazır bekliyor. Belki onların artık gelmeyeceklerini ya da artık yaşamadıklarını duyumsamasına karşın... Bir zamanların aranılan ustası olmaktan, görkemli bir geçmişten kolay kopulamıyor. Onların yaşamları gibi zanaatları da geçip gitmişti ellerinden. Bunu, onların yüzlerine baktığımda anlamamak olası değildi. Yalnız şapka ustası Katya henüz yaşama, geleceğe bağlıydı ve mesleğinden elini eteğini çekmemişti. Şapka sanatının unutulmaması için yanında kızlar çalıştırırdı, oysa kızlar kıkır kıkır gülerlerdi kendi aralarında. İşte o zaman üzülürdü ünlü şapka ustası ve içini çekerek şapka sanatının öldüğünü söylerdi.

- 'Bir İstanbul yazarı' nitelemesine ne diyorsunuz?

Doğru buluyorum. Doğma büyüme İstanbullu yum çünkü. Hem anne hem de baba tarafından. Anneannemin gençliği Harbiye'de geçmiş. Galatasaray mezunu dedemle evlenip Beyoğlu'nun eğlence yerlerini öğrenmiş. Ayrıca operetlere hayrandı. Çocukluğumda bana ballandırarak anlatırdı. Belki müzik tutkunluğum o dönemde başladı. Annem Dame de Sion'a devam edermiş. Babam Kadıköy yakasında otururmuş, onun babası da karnaval zamanı oğlunu elinden tutup Beyoğlu'na götürürmüş. Ben önce karnavalları ailemden dinledim, şapkacıları, düğmecileri, ünlü terzileri, Rus kontesleri ni de... O insanlar benim için efsaneydiler, evimde adları sık sık geçerdi. Ben masallarla birlikte onların yaşamöykülerini de masal gibi dinlerdim.

- Tam olarak bilmediğiniz, yaşamadığınız, başkalarından dinlediğiniz, okuduğunuz bir İstanbul'u anlatıyorsunuz öykülerinizde. Yaşamadığınız bir geçmişe bu ilgi neden?

Ben geçmişi seven bir yazarım. Bugünümü yaşarım, ama geçmişin izini sürerim. Belki operaya tutkunluğum da bu yüzdendir. Çünkü klasik operada geçmişten kopulmaz, ayrıca hüzün ve nostalji de hemen yanı başındadır. Aynı soluğu ben o sevgili Levanten insanlarda da yaşadım. Onlar da sahnede seyircilerini son kez selamlayan, jübileleri yapılan eski bir opera sanatçısı gibiydiler.

- Farklı yazın türlerinde yapıtlar veriyorsunuz. Yazında kendinizi nasıl konumlandırıyorsunuz?

Üretken bir yazarım, kendimi sınırlamam. Ne yazayım diye yazı makinemin başına oturmam. Özel yaşamımda beni üzen olayları dışa vurmak hem de toplumda duyduğum kaygıları dile getirmek için yazarın. Zaten yazmak da bir iç dökümü değil midir? Bu bazen öykü olur, bazen de roman. Öykü diye yazmaya başlarım ortaya roman çıkar. Aslında bu bir bilinçaltı oyunudur, anlatacaklarınız birikmiştir, siz artık taşmak üzere olduğunuzu duyumsarsınız. Sözcükler içinizden geldiği gibi ak kâğıtlara süzülür, yazıyı kesemezsiniz, kendinizi çekemezsiniz. İşte ondan sonra o konu, yazmakta olduğum türü belirler. Benim her tür ve her konuda eserler vermemin en temel nedeni budur.◀

Senaryo Ödülü'nü 'Bir Çuval Karanlık' ile Arslan Kacar ve 'Sevmiş Olduğum Herşey' ile Serdar Kazak paylaştı

Arslan Kacar: 'Bir Çuval Karanlık' değil mi tüm yaşadıklarımız?

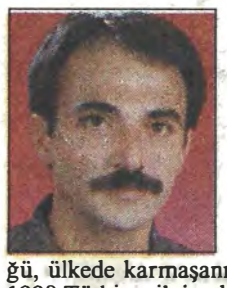

Yunus Nadi Senaryo Ödülü'nü **Serdar Kazak** ile paylaşan **Arslan Kacar**'ın, **"Bir Çuval Karanlık"** adlı senaryosu; **Muammer Aksoy**'un öldürüldüğü, ülkede karmaşanın hüküm sürdüğü 1990 Türkiyesi'ni anlatıyor. **Oktay Arayıcı**'nın **"Tanilli Dosyası-Geçit"** adlı oyununu sahneye koyan politik sinema yönetmeni **Halil**'in çevresinde gelişen olaylarla Kacar, bir anlamda da yaşamımızı kuşatan terörü sorguluyor. **Muammer Aksoy**'un öldürüldüğü, ülkede kargaşanın sürdüğü, **Turan Dursun, Çetin Emeç** ve **Bahriye Üçok**'un teröre kurban gittiği bir dönemde yaşananları anlatıyor ve **"... 'Bir Çuval Karanlık' değil mi tüm yaşadıklarımız, yaşamakta olduklarımız."** sorusunu yöneltiyor.

- "Bir Çuval Karanlık" adlı senaryonuzda 90'lı yılların Türkiye'sindeki karmaşa, bir sanatçının sancıları, toplumun kirlenmişliği gibi konular bireysel ve toplumsal düzlemde ele alınıyor...

1974 yılında birbuçuk ay, 1982-85 yılında üç yıl süren tutukluluk süresince, ülkemizin her bireyi gibi ben de payıma düşeni aldım. Değerli insanlarla, Davutpaşa, Kabakoz, Metris yolculuklarında tanıştım. Tahliye olduktan sonra, (Yargıtay kararı sonucu beraat ettim) arkadaş sandıklarım beni görünce kaldırım değiştirmeye başladılar. Herkes bir korkuya tutulmuştu. Aynı yiğit arkadaşlarım şimdi yine köşebaşlarını tutmuş, unvanlarla sarmaş dolaş olmuşlar. 1402'den dolayı kırk arkadaş Şehir Tiyatroları'ndan atıldık. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nden dekana karşı geldiğim için atıldım. Oysa dekanın adını ancak koridorlara asılı panodan bilirim, hiçbir tanışıklığım yok. Bugünlerin birikimini, kalleşçe yok edilen tanıdıklarımın acısını yaşadım. Oysa, kan davalarının yoğun olduğu kentimde (Elazığ) düşmanlar bile yiğitti.

Özellikle 1990 yılının benim için unutulması mümkün değil. İşte 'Bir Çuval Karanlık' değil mi tüm yaşadıklarımız; yaşamakta olduklarımız.

- Daha önce de senaryo yazmış bir sanatçı olarak senaryolarınızı beyazperdeye aktarmayı düşündünüz mü? Kamera gerisinde hiç görev aldınız mı?

'Bir Çuval Karanlık'la 1994 yılında Kültür Bakanlığı'na başvurdum. Komisyondan çıkarsa filmimi ben yönetmek isterim. 1985 yılından beri yardımcı yönetmen olarak çalışmalarım sürüyor. **"Çıplak Vatandaş" (Başar Sabuncu), "Çalıkuşu"** ve **"Yeniden Doğmak"** dizileri (**O. F. Seden**), **"Gece Yolculuğu"** ve **"Gizli Yüz" (Ömer Kavur)** ilk aklıma gelenler.

- Tiyatrocu kimliğinizin senaryo yazarlığına katkıları nelerdir?

On bir yaşımda şiir kitabımı çıkar- ▶

Serdar Kazak: İlk gençlik arkadaşım Quasimodo'ya

RÖPORTAJLAR: **PELİN ÖZER**

'Günün birinde bir kitap okudum, elbette ki bütün hayatımı değişmedi. Ama benim içimde önemli değişiklikler oldu. Victor Hugo'nun 'Notre Dame de Paris' **romanı idi bu. Gözlerimde yaşlarla romanı kapattıktan sonra şöyle bir dönüp geçmişe baktım ve tuhaf bir şekilde gördüm ki; kendi özgeçmişimden kimi arkadaşların kaderleri ortaçağın son dönemini anlatan bu romandaki kahramanların kaderleri ile korkunç paralelliler gösteriyordu."**

Serdar Kazak'ın **Yunus Nadi Senaryo Ödülü**'ne değer görülen **"Sevmiş Olduğum Herşey"** adlı senaryosu bu cümlelerle başlıyor. Senaryosunu, **"Bizlerden, biraz farklı olan vücudunu yaşamı boyunca taşıdıktan sonra bir sorgu odasının karanlığından bir daha gün ışığına çıkamayan ilkgençlik arkadaşı Quasimodo"**ya adayan Kazak, günümüz Almanya'sında 12 Eylül sonrasında bir süre cezaevinde yattıktan sonra Türkiye dışına kaçan Cenal'in ve arkadaşlarının öyküsünü anlatıyor.

- Senaryonuzun "Notre Dame'm Kamburu" ile bağlantılarını anlatır mısınız? Victor Hugo'nun romanının bazı motiflerini günümüzden insan tipleri ile yansıtan bir senaryo yazma fikri nasıl doğdu?

İlginçtir, bu sorunuzu **'benim senaryomun Notre Dame de Paris'le hiçbir ilişkisi yok'** diye anıtlayabilirim; **'bu, romanın özüne en sadık senaryo uyarlamalarından birisidir'** diye de. Yaşamımızda birtakım öğeler var ki, bunlarla Hugo'nun romanında anlattığı dönem arasında - benim kanaatime göre- korkunç bir paralellik var. Aslında benim bu senaryoyu yazarken yaptığım iş, bir roman uyarlamasından çok bu korkunç paralelliğinin farkına varıp onun altını çizmek oldu. Bunu yaparken de sonuç olarak Hugo'nun romanında var olan kimi motifleri günümüzden insan tipleri ile yansıtmış oldum. Tabii bunun tersi de söylenebilir. **"Günümüzden kimi insan manzaralarını Hugo'nun romanından motiflerle anlattım"** dersem, bu cümle de doğru olacaktır. Sanıyorum ben daha çok ikincisini yaptım.

- Senaryonuzda mekân olarak neden Almanya'yı seçtiniz?

12 Eylül sonrasında Türkiye'den kaçanların çok büyük bir çoğunluğu bir şekilde Almanya'ya geldi. Temel neden bu. Doğrusunu isterseniz başlarda mekânı Paris'e taşımayı da düşündüm. Romanın gerçek mekânında, gerçekten Notre Dame'da temizlik işçisi olarak çalışan bir Türk mülteci fikri başlarda kanımı kaynatmadı değil. Ancak bunun benim senaryomu çok fazla romana bağlayacağını, senaryoyu özgün -ve de özgür- bir yapıt değil, tam bir roman filmlemesine dönüştüreceğini düşünüp vazgeçtim. Kararımın da doğru olduğunu düşünüyorum.

Bu noktada ufak bir de anımı anlatmak istiyorum, o dönemler Fransa'ya gidip o mekânı gözlerimle görmek istemiştim. Fransa'nın Frankfurt Konsolosluğu'na başvurdum ve konsolosluk bin dereden su getirip vize talebimi yanıtsız bıraktı.

- Senaryonuzun kurgusu ve mekânın kullanılışı, karakterlerin içinde bulunduğu yabancılaşmayı destekliyor...

Evet, bu doğru. Doğrusunu isterseniz ben bunu illa da yabancılaşmayı vurgulamak amacı ile yapmadım. Çevreme bakıyorum da, yaşanan kimi olaylar öylesine anlamsız ki, bunların sadece dış görünüşlerini bile betimlediğinizde ortaya birbirine hatta kendilerine yabancılaşmış insanlar çıkıyor. Bunu **"Sevmiş Olduğum Herşey"**in hemen hemen her sayfasında görmek olası. Örneğin Cemal, çan kulesinden aşağıya baktığında kendisinden çok uzaklarda bir Alman kentini ve orada akıp giden yaşamı görür. Örneğin filmin sonlarında bir yerde bir zamanlar aynı amaç uğruna ölümü göze almış eski arkadaşlar bir araya geldiklerinde aralarında konuşacak hiçbir şey bulamayıp kendi dünyalarına dalarlar. Hatta içlerinden bir tanesi bir ara televizyonda son derece düzeysiz bir yarışma programını seyreder. Örneğin Kadir, bir iki duble alkol aldıktan sonra kendisine son derece yabancı bir insan haline gelir. -Bu cümleyi tersyüz edip **"Kadir içkinin etkisi geçip de ayılınca kendisine son derece yabancı bir insan haline gelir"** biçiminde de söyleyebiliriz herhalde.

> Çevreme bakıyorum da, yaşanan kimi olaylar öylesine anlamsız ki, bunların sadece dış görünüşlerini bile betimlediğinizde ortaya birbirine hatta kendilerine yabancılaşmış insanlar çıkıyor. Bunu "Sevmiş Olduğum Herşey"in hemen hemen her sayfasında görmek olası.

- Senaryoda da sözünü ettiğiniz 'fanatizm'in senaryoya yansımaları üzerine neler söylersiniz?

Senaryoyu yazalı iki ay oldu ve geçenlerde yeniden okudum, size tuhaf gelebilir, ben fanatizmi, özellikle de dinsel fanatizmi senaryoda yeterince güçlü bir şekilde veremedeğimi farkettim. Gerçi Osman'ın adeta bir din biçiminde algıladığı sosyalizm konusunda giderek fanatikleşmesi, bu arada bir kilise dolusu insanın İncil'den okunan alabildiğine saçma bir metni huşu içinde dinlemesi gibi öğeleryok değil. Ancak ben yine de günümüz dünyasında yaşanan fanatizmi, özellikle de dinsel fanatizmi bu senaryoda yeterince verebildiğimi söyleyemiyorum. Tabii bir senaryoda her konuyu yeterince anlatmak gibi bir zorunluluk da yok. Bu hali ile de bu senaryo iyi bir film çıkarmak için yeterli bir bütün.

- Senaryonun yakın gelecekte sinemaya aktarılması söz konusu mu?

Bu senaryoyu beyazperde için düşündüm. Ancak baştan itibaren bu filmin -bir sinema öğrencisi ve kısa film yönetmeni olarak- benim düzeyimin çok üzerinde olduğunu düşünüyordum.

Bu nedenle de filmi daha deneyimli bir yönetmenin çekmesini sağlamak amacındaydım. Yarışma sonrasında iyi bir tesadüf oldu ve Sayın **Memduh Ün** filmin yönetmenliğine talip oldu. Eğer ayrıntılarda beklenmeyen bir anlaşmazlık çıkmazsa filmin yönetmeni Memduh Ün olacak. Ancak dediğim gibi böylesi bir anlaşmazlığı ben beklemiyorum. Memduh Ün'den daha da deneyimli bir yönetmen bulmamız pek mümkün olmaz herhalde.

- Daha önce hiçbir yarışmaya katıldınız mı? Yunus Nadi Ödülü'nün sizin için önemi nedir?

ODTÜ Amatör Fotoğrafçılık Topluluğu'nda arkadaşlarla düzenlediğimiz bir yarışmayı saymazsak, bu yılki Yunus Nadi Senaryo Yarışması benim yaşamımda katıldığım ilk yarışma ve aldığım ilk ödül oluyor.◀

makla, mahalli gazetelere makale yazmakla başlayan yazım serüvenim, tiyatrocu kimliğimle beslendi. Tepebaşı Deneme Sahnesi (yok olmadan önce) okul oldu bana. Doğaçlama çalışmalarımızın her biri sanki kâğıda dökülen öykülerdi.

- Senaryonuzun beyazperdeye aktarılması söz konusu mu? Bu senaryoyu hangi yönetmenin çekmesini ve kimlerle çalışmasını tercih ederdiniz?

Koşullar oluşursa (Kültür Bakanlığı ve sponsor katkıları) elbet her senaryonun düşü beyazperdeye yansımaktır.

'Bir Çuval Karanlık' adlı senaryomu özellikle kendim çekmek istiyorum.

Görüntü yönetmeni olarak da **Erdal Kahraman**'ı düşünüyorum. Yönetmenliğini yaptığım, **"İçimizden Biri Yunus"** adlı drama belgeselinin oyuncusuyla, senaryo yazım aşamasında sesli düşünmeme katkılarını esirgemeyen abim **Rutkay Aziz**'le çalışmak istiyorum.

- Senaryonuzun finalinde toplumu tehdit eden terörü sorguluyorsunuz. Çetin Emeç, Turan Dursun ve Bahriye Üçok'**u hedef alan bu terör, sokakta yürüyen herhangi bir insanı da pençesine alabilir. Bu konudaki görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?**

Yıllardır terörle iç içeyiz. Çıkarlarını gözetenler de terör batağını sürekli suluyor. Terör soluğumuz kadar yakın bana, size, herkese... Bir durakta, bir caddede her an terör ensemizde değil mi? **Onat abi böyle gitmedi mi?..**

Yıllardır terörle iç içeyiz. Çıkarlarını gözetenler de terör batağını sürekli suluyor. Terör soluğumuz kadar yakın bana, size, herkese... Bir durakta, bir caddede her an terör ensemizde değil mi? Onat abi böyle gitmedi mi...

Terör konusu o kadar çok yazılıp konuşuldu ki Amerika'yı yeniden keşfetmeyeyim.

Nasıl gün gelir hukuk herkese gerekirse, gün gelir terör herkesin yüreğini burkar.

- Bugünlerde sinema alanında çalışmalar yapıyor musunuz? İleriye dönük projelerinizi öğrenebilir miyiz?

On yönetmenin kurucusu olduğu Sinema Vakfı adına, çekilmekte olan 20 dakikalık 10 filmin ikisinin kamera arkası çalışması içindeyim. Ömer Kavur'un **"Buluşma"**adlı filminin çekimini bitirdik. **Memduh Ün**'ün çekeceği **"Ona Sevdiğimi Söyle" (Tarık Dursun K.)** filminin çekimlerine başlayacağız. Ömer Kavur'un uzun metrajlı filminde çalışacağım. "Bir Çuval Karanlık", sırada (?). Kadrosunda olduğum Şehir Tiyatroları'nın repertuvar kurulundan geçen "Krala Oyun" adlı çocuk oyunumu sahnelemeyi düşünüyorum. Dizi olması da mümkün olan üzerinde çalıştığım (**"Valentino Hıdır ve Mülazım"** adlı) iki senaryom var. Basıma hazır **"Metris'in Duvarlarında Hüzünlü Bir Sevda Olur Yalnızlık ve Pepo Kuşu"** adlı iki öykümü kitap haline getirmek istiyorum. **Yılmaz Güney**'li yıllarımı anlatan **"Bizim Yılmazımız"**adlı bir kitap ve 1946 yılından (çift partili sisteme geçiş) 1980'li yıllara uzanan Türkiye panoramalı roman çalışmam sürüyor.◀

Şiir Ödülü Kağan Kök'ün

Cevap vermeme hakkımı kullanabilmek için yazıyorum

RÖPORTAJ: **PELİN ÖZER**

"Şiir Çelengi II" adını verdiği dosyasıyla **Yunus Nadi Şiir Ödülü**'nün sahibi olan **Kağan Kök, 'cevap vermeme hakkını kullanabilmek için'**şiir yazdığını söylüyor. Geçen yıl da "Şiir Çelengi" adlı dosyasıyla bu yarışmaya katılan Kök, ilaveler, eksiltmeler ve şiir sıralamalarındaki değişikliklerle "Şiir Çelengi II"yi oluşturmuş.

Bugüne dek iki şiirini yalnızca **'İblis'** dergisinde yayımlamış olan Kök'ü şiir okurları tanımıyor. Kök, bugüne dek sessiz kalmasının ve sabırlı davranmasının pek çok nedeni olduğunu söylüyor. Bunun neredeyse tamamen kendisiyle ilgili bir mesele olduğunu, edebiyat ortamıyla ilgisi olmadığını da ekliyor.

- "Şiir Çelengi"ni "Gerçek aşklar (ayrılıklar) ve gerçek şairler (yorgunlar)"**e adıyorsunuz?..**

Bu çeşitli metinlerle ilişkilendirilebilecek bir ithaf. İsterseniz **Attila İlhan**'ın **"Ayrılık Sevdaya Dahil"** şiir kitabıyla ilişkilendirin ya da -umarım belleğim yanıltmıyordur- **Bedri Rahmi Eyuboğlu**'nun **"Gerçekleşmiş aşk hayal edilmişin yerini tutamaz"** öz eyişiyle. Yorgunluksa tam deyimiyle psikomatik bir yorgunluktur; ruhta başlayıp, bedene de sirayet eden bir tür yorgunluk. Hem yaşamaya çalışıp, hem de sanatla uğraşmanın belki de doğal sonucu. **Peter Handke**'nin yorgunluk çeşitleri üzerine o mükemmel denemesini anmadan geçmek olmayacak: **"Yorgunluk Üzerine Bir Deneme"**. Oradan küçücük bir paragrafı alıntılamama izin veriniz: **"Ama tıpkı doğru sorular sormaya olduğu gibi, gerçek yorgunluğa da yakışan kalkmak değil oturmaktır, değil mi? Artık ağarmış saçlarına karşın hep telaş içindeki oğlu tarafından sürüklenen o yaşlı kambur kadının, çay bahçesinde dediği gibi:** 'Ah, biraz daha oturalım!'".

- Bugüne dek şiirlerinize dergilerde rastlamadık. Şiir okuru belki de ilk kez bu ödülle tanıyor sizi. Bugüne dek sessiz kalmanızın nedenini açıklar mısınız?

Bugüne değin sadece iki kez **'İblis'** dergisinde iki şiirim yayımlandı. Yakında aynı dergide bir düzyazım ve bir şiirim daha yayımlanmış olacak sanırım. Yazının ismi: **'Kafka'nın K'sı'**.

Aslında şiirde benim en çok heyecan duyduğum şey, onun yazılma sürecidir. Şiir eskizleri diyebileceğim kâğıtlardan çok keyif alırım. Ok işaretleriyle yeri değiştirilmiş (yerinde rahat bırakılmamış) dizeler, üzeri çizilmiş sözcükler ya da altalta yazılmış alternatif sözcük ve dizeler. Genelde, bunların son biçimleridir dergi ve kitaplarda okuduklarımız ve onlarda şiirin yazılma sürecini göremezsiniz. Yiten bir şey vardır onlarda ve sanki bu yiten şey **'aura'**sıdır şiirin.

Şiir, insanlığın keşfettiği en güzel münfelik (patlayıcı) maddedir. Üstelik bırakıldığı yerde, yapımcısı tarafından patlatılayamayan, ancak ve ancak ona dokunanların, isterlerse patlatabildikleri bir tür patlayıcı madde. Cansever'in o güzelim 'İnfilak' adlı şiirinin son dizesini hatırlayalım: "Ve nasıl göz gözeyiz ansızın bir infilak"

Ayrıca **Tanpınar**'ın bir tek **'Eşik'** şiiri için yirmi yıl çalıştığını biliyoruz. Kuşkusuz daha nice sabırlı şairlerimiz var, sabırsızlar kadar çok olmasa da. Ya da **Rilke, "Genç Bir Şaire Mektuplar"**ında hep sabırdan yana olmayı öğütler ve ben Rilke'ye o mektupları kendim kendim yazmışcasına dinlemeye çalışmışımdır söylenenleri. Şimdi de o kitap için bir tırnak açıyorum: **"Sanatçı olmak, saymak hesaplamak demek değildir, on yıl bir hiçtir"** der Rilke.

- Daha önce bir şiir ödülünüze katıldınız mı? Yunus Nadi Ödülü'nün sizce önemi nedir?

Bu ödülün benim açımdan önemi gerçekten büyük. Tabii ki herhangi bir sanatçı, önemine inanamadığı bir ödülü kazanmaya aday a olmaz ya da en azından tutarlılık bunu gerektirir. Kültürümüze katkıları tartışılmaz bir gazetenin kurucusu adına düzenlenmiş, kırk dokuz yıldır varlığını korumuş bir yarışmanın ödülü bu. İşte gerçek bir mutluluk.

- Genç bir şair olmanıza karşın; şiirlerinizde biçim ve ses olarak sadelik ve olgunluk göze çarpıyor. Şiiriniz bugüne dek hangi aşamalardan geçti?

Şiirlerimde tespit ettiğiniz **'sadelik'** konusunda teşekkür ederim. Çünkü tüm çabam bu. Diğer soruyu klasik Türk şiirine indirgemek mümkünse, Divan şiirinin öğrencisi addediyorum kendimi, hevesli bir öğrenci. Ustalarıma gelince; son dönem Türk şairleri arasında, şairliği sadece Tanrı vergisi bir yetenek işi görmeyip, şiirin sırlarını açığa vurmak için (tabii ki sadece meraklısına) elinden geleni yapmış ve düpedüz bir **'okul'** kurmuş şairler olduğunu söylemeliyim. Geçmişe de uzanan bir zaman diliminde, onlar hepsi birlikte benim ustalarım. Zaten dosyamda yer yer çok açık, yer yer daha örtülü bir şekilde onlara saygımı iletmeye çalıştım.

- "Yaşamdan çok/ Ölümden yanadır şiir" **dizelerini yazan bir şair olarak; şiirinizin yaşamla ve ölümle bağı üzerine neler söylersiniz? Yiten ve geride kalanlardan örülü, gözeneklerine hüzün sinmiş şiirler yer alıyor dosyanızda...**

"Yaşamdan çok/ Ölümden yanadır şiir". Aslında düpedüz gönlüm razı değil bu dizelere. Şairlik ve mahpusluk durumları arasında, başka bir şiirimde, bir benzeşim ilişkisi kurduğumu ve bu iki durumu, tek bir sözcükle karşılamaya çalıştığımı belirteyim. Bu sözcük **'şiirbent'**tir; **'Şiirin dışına çıkmasına izin verilmeyen kimse'** anlamında. Peki ya kimlerdir bu izin vermeyenler derseniz, ben de size **'Yaşamı çeşitli bahanelerle engellemeye çalışan herkes'**derim. Çok geniş bir kitle bu. **Necip Fazıl**'ın deyişiyle söylersek, bu **"manevi zindanda"** yaşamak, bir tür ölmektir. Neredeyse aynı zamanlarda Nâzım'ın Bursa Kalesi'nde yatmakta olduğunu da anımsayalım. **"Maddi zindan"**lar Nâzım'ın hayatının oldukça büyük bir kısmına mekânlık etmiştir. Ölümün, şiir vasıtasıyla kavranabileceği iddiası içinde ir bu dizeler. Hatta **'kendi ölümümüzün imgelenemez'** olduğu düşüncesine de bir karşı seçenektir. Nereden çıktı bu dizeler diye kendime sorduğumda, artık alganümerik bomba adlarına aşina insanlar olarak yaşadığımızı anımsıyorum. Halbuki şiir, insanlığın keşfettiği en güzel münfelik (patlayıcı) maddedir. Üstelik bırakıl ığı yerde, yapımcısı tarafından patlatılayamayan, ancak ve ancak ona dokunanların, isterlerse patlatabil ikleri bir tür patlayıcı madde. **Cansever**'in o güzelim **'İnfilak'** adlı şiirinin son dizesini hatırlayalım: **"Ve nasıl göz gözeyiz ansızın bir infilak"**.

- Dosyanızın son şiiri "Olvidar"**da** "Unutmak içindir yazı/ Bilinegelmişin aksine"**diyorsunuz ve dosyanız bu dizelerle son buluyor.**

Bu dizelerin bir anlamı da **"Tılsımlar"** şiir kitabında **"Amaç unutuştur/ Daha erken vardım ben"** diyen **Borges**'i ziyarettir. Ayrıca, yazıya yüklenmiş olan o pek sıkıcı **'toplumun belleği olmak'** işlevini dışlamak istedim. Kimbilir belki de yazı, toplumun **'karşı belleğidir'**, belleği olma yerine.◀

Kocaeli'nde dip tarihi araştırmalarını ilk kez 1974 yılında başlatan Faruk Ertunç, fotoğraf çalışmaları sırasında ilk insanlara ait 15'i aşkın yerleşim yeri saptamış. İstanbul Üniversitesi Prehistorya Kürsüsü'nün desteği ile bu yerler koruma altına alınmış...

Fotoğraf Ödülü Faruk Ertunç'un

İnsanı yaşadığı çevresiyle bütünleştirmek

RÖPORTAJ: **AHMET KURT**

Yunus Nadi Fotoğraf Yarışması birincisi **Faruk Ertunç,** konularında çoğunlukla, insanı yaşadığı çevresiyle bütünleştirmeye özen gösteriyor.

Fotoğraf yarışmalarında ulusal ve uluslararası 50'yi aşkın ödül kazanan Ertunç, **"En çok önem verdiğim** 'Abdi İpekçi' **ve** 'Yunus Nadi' **yarışmalarıydı. 1991 yılında Abdi İpekçi Ödülü'nü kazandım. Yunus Nadi yarışmalarının tümüne katıldım. Bu yıl da Yunus Nadi gibi değerli bir insanın adını taşıyan ödüle sahip oldum. Bu benim ve ailem için çok büyük gurur kaynağımız oldu. Her ikisinin de yaşamında ayrı bir yeri var"** dedi.

Fotoğraf merakının üniversitede okuduğu, 1970'li yıllarda başladığını vurgulayan Faruk Ertunç, özellikle **Atilla Yücel** ve **Mehmet Bayhan** adlarındaki iki arkadaşının büyük desteklerini gördüğünü söyledi. Çalışmalarına ilk olarak mimari fotoğraf çekimleriyle başladığını belirten Ertunç, 1974 yılında ilk yarışma fotoğrafını Yarımca Kültür Festivali'ne göndermiş. İlk yarışmasında mansiyon almasına çok sevindiğini kaydeden Faruk Ertunç, **"Bu ödül bana güç verdi ve daha çok çalışmaya sevk etti"** dedi.

Kocaeli'nde fotoğraf sanatçılığının yanı sıra hep ilkleri başlatmanın gururunu yaşadığını vurgulayan Faruk Ertunç, **"Dağcılık, tarihi evleri koruma altına almak, Fotoğraf Sanatçıları Derneği, mağara araştırma ekibi, Kocaeli dip tarihi araştırmaları gibi konularda ilk çalışmaları başlattım!"** diyor.

1979 yılında kısa adı KASK olan Kocaeli Amatör Fotoğraf Sanatçıları Derneği'ni kurduğunu söyleyen Ertunç, **"Buderneği kurduğumda Kocaeli'nde fotoğraf sanatçısıyoktu. Bu derneği de kız enstitüsünün resim öğretmenleriyle oluşturduk. 5 yıl süreyle de bu derneğe başkanlık yaptım. İlk çalışmalarımızda İzmit'in tarihi evlerinin korunması ve çevre konularında sergiler açtık. dia gösterileri yaptık. Şu anda KASK, ülkemizin en önemli fotoğraf sanatçıları derneklerinden biri konumuna geldi"** diye konuştu. KASK Başkanlığı sonrası daha rahat çalışma ortamına kavuştuğunu açıklayan Ertunç, İstanbul'da Fotogen üyesi olduğunu belirterek **"Fotoğraf çekimlerine ve yarışmalara çok önem vererek yoğun çalışmalar yaptım. Daha sonra yurtiçi ve yurtdışında katıldığım yarışmalarda birçok ödüller kazandım"** dedi.

Konuşmasında bir anısına da değinen Faruk Ertunç, **"Fotogen üyesi olduktan sonra, bu derneğin toplantılarına katılmaya başladım. Derneğin başkanı ise değerli sanatçı** Sami Güner**'di. Bir toplantı başlangıcında toplantıya katılan arkadaşların elini sırayla sıkan Sami Güner'in, sıra bana geldiğinde,** 'Müsaade et, senin elini iki kez sıkacağım' **sözlerini ömrüm boyunca unutmadım ve de unutmayacağım. Bu anımı yeri geldikçe gururla anlatıyorum"** şeklinde konuştu.

Şimdiye kadar biri Belçika'da, 3'ü de Türkiye'de olmak üzere toplam 4 sergi açan Faruk Ertunç, bugüne kadar 1 tane fotoğrafını satmış. 1994 yılında Vakıflar Bankası tarafından reklam fotoğrafı olarak kullanılan bu eserinden 8 milyon lira almış.

Sergi açmanın büyük maddi yük getirdiğini vurgulayan Ertunç'un, eserlerini bir albümde toplamak en büyük arzularından biri. Ancak, finansman zorluğu bu arzusunu körlüyor. Bir firmanın bunu karşılamasının kendisini çok sevindireceğini söylüyor.

Türk fotoğraf sanatına pek çok katkılarının olduğunu vurgulayan Faruk Ertunç, **"Birçok öğrenci yetiştirdim. Bununla kıvanç duyuyorum. Ancak tam anlamıyla zaman ayıramadığıma üzülüyorum"** dedi.

Fotoğraf sanatçılığının yanı sıra sporla da iç içe olan Faruk Ertunç, üniversite yıllarında **"dağcılık"** çalışmalarını başlatmış. 1974 yılında Kocaeli Dağcılık il temsilcisi olmuş. 1982-1992 yılları arası, il temsilciliğine ara vermiş. Şimdi yine Dağcılık il temsilcisi olan Faruk Ertunç, Gebze'de Ballıkayalar'da kaya çalışmalarını sürdürüyor.

Kocaeli dip tarihi araştırmalarını 1974 yılında ilk olarak kendisinin başlattığını vurgulayan Faruk Ertunç, **"Bu çalışmalarımda 15'i aşkın ilk insanlara ait yerleşme yeri tespit ettim. Bunların bazılarını koruma altına aldılar. Bu çalışmalarımda İstanbul Üniversitesi Prehistorya Kürsüsü'nün desteğini gördüm"** dedi.

"Yunus Nadi Fotoğraf Yarışması" birincisi Faruk Ertunç, çok yönlü bir sanatçı. Hiç şüphesiz en büyük desteği de eşi **Fisun Hanım**'dan alıyor. Sözlerinin sonunda da en içten teşekkürlerini eşine iletiyor.◀

Selim Velioğlu

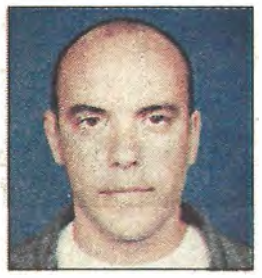

Cem Arık

Afiş Ödülü'nü ortak çalışmalarıyla alan Selim Velioğlu ve Cem Arık:

Hoşgörü zaman ayırmaktır

Bu yıl, afiş dalında Yunus Nadi Ödülü'nü, **Selim Velioğlu** ve **Cem Arık** kazandı. **'Hoşgörü'** konulu yarışmanın birincilik ödülü, iki genç grafikerin ortak çalışmasına verildi. Selim Velioğlu ve Cem Arık'la, ödül ve hoşgörü yılı hakkında konuşuyoruz:

-Yunus Nadi yarışmasının ve kazandığınız ödülün sizin için önemi nedir?

Yunus Nadi Ödülleri, Türk toplumunun gelmesi gereken düzeye gelebilmesi için gösterilen çabaları sahiplenen ve destek veren bir kurumdur.

-1995 Dünya Hoşgörü Yılı, hoşgörü kavramı ve yarışmayı kazanan afişiniz hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

İnsan varlığı gündelik yaşantısının içinde, insanlıkla ilgili kavramların çok uzağında kalmaktadır. Hoşgörü kavramının gündelik yaşantıda karşılığını bulması kavramın doğru tanımlanması ve eğitim ile iradi bir kararlılık haline getirilmesi ile olabilir. Hoşgörü,

Velioğlu, 1984 yılında MSÜ Mimarlık Fakültesi'nden mezun oldu. 1990 yılında doktor unvanı aldı. Halen İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde öğretim üyesi. Arık ise, MSÜ Seramik Bölümü'nü bitirdi, 1992 yılında aynı bölümden yüksek lisans diploması aldı.

anlamak için zaman ayırmaktır. Afişte bu bilgi, izleyiciye düşünce yaşantısı yoluyla dolaysız ulaşır. Jüri tasarımcıya (afişe) hoşgörü göstermiştir, izleyici hoşgörü deneyimi yaşayacaktır. İçinde bulunduğumuz hoşgörü yılı, bir aşı ise bu aşı nasıl tutacaktır?

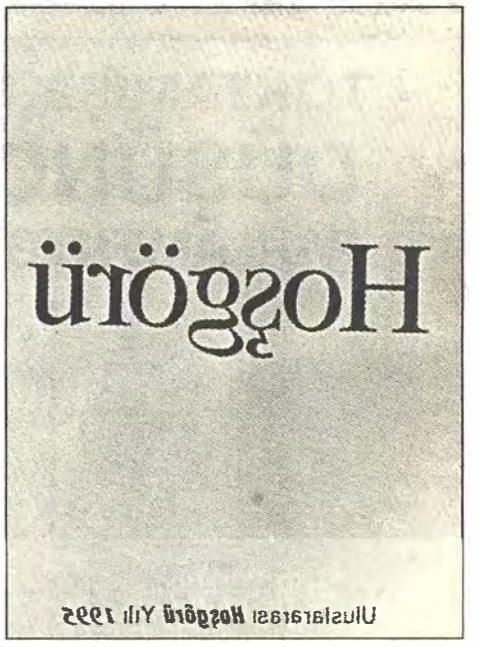

Karikatür Ödülü'nü Ukraynalı sanatçı Sergey Lipovtsev kazandı

'Daha çok sorun, daha çok mizah'

RÖPORTAJ: **HAKAN AKSAY**

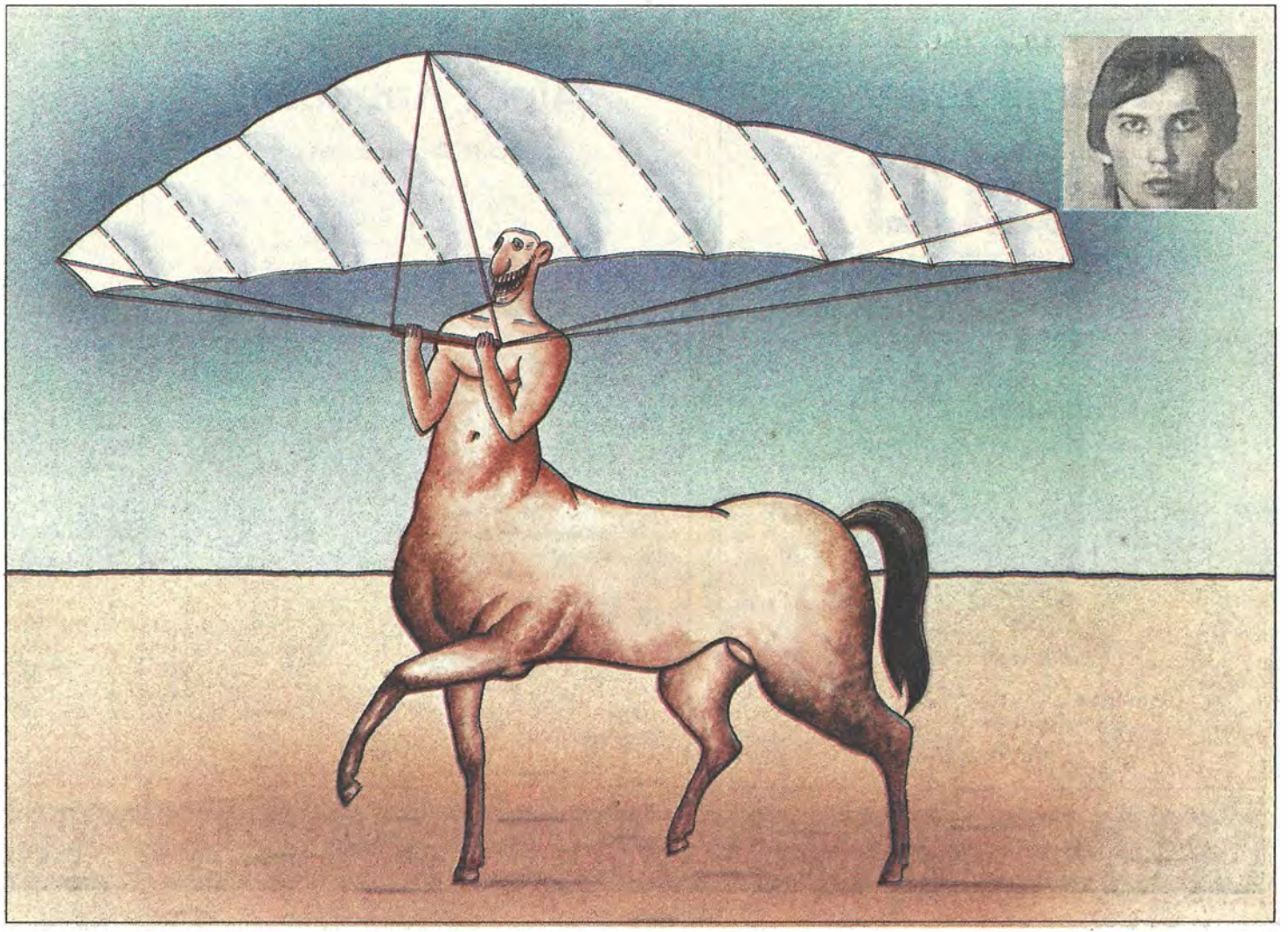

Sergey, fazla konuşkan biri izlenimini vermiyor. Ciddi bir havası var. Ama mizaha tutkun. Onsuz yaşamanın mümkün olmadığı kanısında. Hele içinde bulunduğumuz şu günlerde ve hele Ukrayna gibi ekonomik ve toplumsal sorunların bedelinin ağır faturalarla ödendiği bir ülkede. Şöyle diyor:

- Sorunlar ne kadar artarsa, mizaha olan gereksinim de o kadar artıyor demektir. Bir düşünün, gülme yeteneğimiz olmasaydı, yaşam ne kadar çekilmez olurdu! Üstelik, mizah gücümüzle, olup bitenleri daha iyi anlama, daha doğru yorumlama şansına kavuşuyoruz.

Sergey 34 yaşında. Güney Ukrayna'da, Zaporojye kentinde oturuyor. Ukrayna'nın bir başka kentinde, Harkov'da Sanat Endüstri Enstitüsü'nü bitirmiş. Uzun yıllar resimle, grafikle uğraşmış. Altı yıl önce bu çabaları ödüllendirilmiş. 1993 yılından itibaren karikatür çizmeye, sergiler açmaya başlamış. Çiçeği burnunda karikatürcü, aynı yıl içinde İtalya'nın Tolintino kentinden bir ödül kazanmış. 1992 yılından beri Ukrayna Sanatçılar Birliği üyesi olan Sergey, yurtdışında düzenlenen etkinlikleri dikkatle izliyor; bazı yarışmalara katılıyor. Kıbrıslı karikatürist arkadaşı **Alper Susuzlu** aracılığıyla Türkiye'de yapılan yarışmalardan haberdar olmuş; yapıtlarını İstanbul'a göndermiş. İyi ki de göndermiş.

Şu sıralarda Yunus Nadi Yarışması'nı kazanma heyecanını yaşayan Sergey, Türkiye'yle ilgili şunları söylüyor:

- Çok merak ettiğim bir ülke. Yalnız doğasını ve mimarisini değil, mizah gücünü de yerinde gözlemlemeyi çok istiyorum. Bildiğim kadarıyla, sizin sorunlarınız da az değil. Ama yaşamı gülerek algılamasını becerebiliyorsunuz. Yıllardır çıkan mizah dergileriniz ve düzenlediğiniz mizah yarışmaları bunun göstergesi.

ÇAĞDAŞ YAYINLARI

TOKTAMIŞ ATEŞ
DÜŞÜNCE PARLAMENTOSU

Toktamış Ateş, bu kitabında 1995'lerin Türkiyesini birkaç fırça darbesiyle resmetmeğe çalışıyor.

Fiyatı:100.000TL

Necati Cumalı
MAKEDONYA 1900

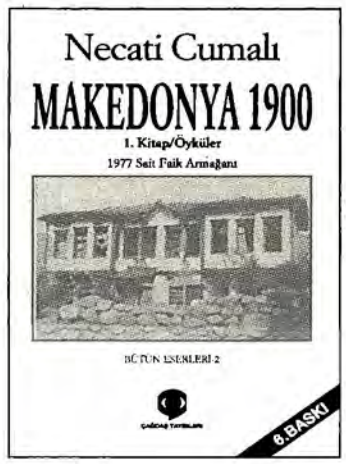

Necati Cumalı, bu kitabında yer alan on bir öyküsünde, etnik kavgaların yapaylığını kanıtlıyor.

150.000 TL(KDV içinde)

Necati Cumalı
VİRAN DAĞLAR

Makedonya 1900/2.Kitap

CUMALI, yüzyılın başında yaşanan gerçek bir MAKEDONYA DESTANI sunuyor bu romanıyla

250.000 TL.(KDV içinde) 478 sayfa

Cemil Yener
FUZULÎ

Fuzuli'nin yaşamı, yeri ve değeri, dili ve şiiri, yapıtları ve seçmeler.

Fiyatı:180.000TL

Alpay Kabacalı

Yakın Tarihimizden

BÜYÜK DÖNEMEÇLER

Bu kitapta, yakın tarihin Türkiye açısından yaşamsal önem taşıyan kimi olayları yansıtılıyor. Cumhuriyetimizin kuruluş süreci, emperyalizmin Türkiye'yi parçalamak ya da sömürgeleştirmek için giriştiği oyunlar, insan hakları "ihlal"leri, kaynağı "meçhul" sabotajlar vb. belgeleriyle ortaya konuluyor. Bunlar Türkiye gündeminin bugün de önemle üzerinde durulan konularıdır; "ibret" almamız gereken tarihsel gerçeklerdir...

Fiyatı:170.000 TL

Erol Toy
YİTİK ÜLKÜ
1

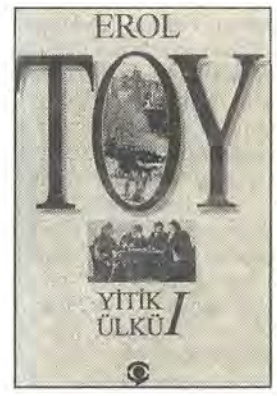

Yitik Ülkü: Mustafa Reşit Paşa'nın Paris'e gidişinden, Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya geçişine kadar uzayan Tanzimat sürecini işleyen oylumlu bir roman.

250.000 TL.(KDV içinde)

Cumhuriyet Kitap Kulübü Çağ Pazarlama A.Ş.
Türkocağı Cad. 39/41 (34334) Cağaloğlu-İstanbul Tel:512 05 05